

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИСНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

ДОКЛАД ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙНОСТ № 1 „РАЗРАБОТВАНЕ НА МЕХАНИЗЪМ ЗА ПОДМЯНА НА ОТОПЛИТЕЛНИТЕ УСТРОЙСТВА НА ТВЪРДО ГОРИВО С ЕКОЛОГИЧНИ АЛТЕРНАТИВИ“

Изготвен в изпълнение на Договор № е-ЗОП 2023-0060-02/11.10.2023 г. с предмет „Изготвяне на механизми за подмяна на отоплителни устройства на твърдо гориво с екологични алтернативи, за отчитане на приходите от предаване на заменяните отоплителни устройства и критерии за приоритизация на кандидатите и районите/кварталите и приложимите мерки за целите на кандидатстване и изпълнение на проект „Подобряване качеството на атмосферния въздух в община Шумен“, финансиран по Програмата за околна среда 2021-2027 г.“

Месец октомври 2023 г.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИСЕН ФОНД

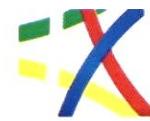
ОКОЛНА СРЕДА

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ.....	5
I. ГЕОГРАФСКИ И КЛИМАТИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНА ШУМЕН	7
<i>Фигура 1. Географско положение на община Шумен (карта)</i>	10
II. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНА ШУМЕН	10
2.1. Общи демографски тенденции	10
2.2. Доходи на домакинствата. Енергийна бедност.....	11
<i>Таблица 1. Среден доход на домакинствата и лицата в страната за 2021г. и 2022 г.....</i>	13
<i>Таблица 2. Средни годишни доходи на домакинствата и лицата за 2021 г. и 2022 г., област Шумен</i>	13
<i>Фигура 2. Доходи на домакинствата в община Шумен</i>	14
<i>Таблица 3. Данни за енергийно бедни домакинства в община Шумен</i>	18
<i>Таблица 4. Използвани помощи за отопление за сезон 2020-2021 г. и 2021-2022 г.</i>	18
2.3. Обща характеристика на общинската икономика	19
III. ДАННИ ЗА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ШУМЕН. ЕКОЛОГИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ.....	21
3.1 Обща информация	21
<i>Таблица 5. Норми за КАВ</i>	22
3.2. ФПЧ10 (фини прахови частици под 10 микрона).....	24
3.3. Данни за превишения по показател ФПЧ10 2020-2022 г.....	25
3.4. Основни източници на замърсяването с ФПЧ10	26
3.5. Инвентаризация на емисиите от ФПЧ10 от битовото отопление	27

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Таблица 6. Емисионни фактори на дърва и въглища за отопление.....	28
3.6. Актуализация на данните от инвентаризацията на емисиите от ФПЧ10 от битовото отопление.....	28
Таблица 7. Разпределение на домакинства използващи дърва и въглища за предходен сезон.....	29
Таблица 8. Средно количество твърдо гориво за отопление за предходен сезон на домакинство	29
Таблица 9. Средногодишно потребление на гориво на домакинство по вид използвано гориво за отопление и емисионен фактор на горивото	30
IV. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНО СОЦИОЛОГИЧЕСКО ПРОУЧВАНЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА НАГЛАСИТЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ШУМЕН ЗА ПРЕМИНАВАНЕ КЪМ АЛТЕРНАТИВНИ ФОРМИ НА ОТОПЛЕНИЕ	31
Фигура 3. Намерение за подмяна на отоплителни уреди.....	34
Фигура 4. Предпочитания към новите отоплителни уреди	34
V. РЕНТАБИЛНОСТ НА НОВИТЕ АЛТЕРНАТИВИ ЗА ОТОПЛЕНИЕ	35
Фигура 5. Разходи за отопление за сезон според вид на уреда.....	38
Таблица 10. Разходи за отопление на единица мощност според вид на алтернативен уред.....	39
Фигура 6. Среден разход за отопление според вид на енергоносителя	44
Фигура 7. Рентабилност на разходите за отопление.....	45
VI. ВИЗИЯ ЗА ПОДХОДА ЗА ПОДМЯНА НА ОТОПЛИТЕЛНИТЕ УСТРОЙСТВА НА ТВЪРДО ГОРИВО С ЕКОЛОГИЧНИ АЛТЕРНАТИВИ	46
6.1. Допустими дейности.....	47
6.2. Допустими отоплителни устройства, за които може да се кандидатства	49
6.3. Допустимост на крайните получатели.....	50
6.4. Етапи и процедури за изпълнение на дейностите	56

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИСЕН ФОНД

ОКОЛНА СРЕДА

Етап 1. Обявяване на кандидатстването за нови отоплителни уреди.....	56
Етап 2 . Подаване на Заявления за кандидатстване. Проверка за пълнота на документите и технически огледи	57
Етап 3. Проверка за пълнота и съгласуваност на данните от заявленията за кандидатстване	60
<i>Таблица № 11: Проверка за наличие на необходимите данни и тяхната съгласуваност при подаване на Заявленията за кандидатстване (ЗК)</i>	<i>60</i>
Етап 4. Присъждане на точки и класиране на кандидатите.....	85
Етап 5. Обявяване на крайните резултати	85
Етап 6. Сключване на договор с крайните получатели.....	86
Етап 7. Избор на изпълнители за основните дейности по доставка, монтаж и гаранционна техническа поддръжка на новите отоплителни устройства; за дейностите по проектиране, доставка и монтаж на фотоволтаични системи за собствено потребление; демонтаж на подменяните отоплителни устройства 86	
Етап 8. Демонтаж на подменяните отоплителни устройства	88
Етап 9. Доставка и монтажа на новите уреди. Проектиране, доставка и монтаж на фотоволтаични системи за собствено потребление	88
Етап 10. Проверки на място при крайните получатели в мониторинговия период	90
VII. МЕХАНИЗЪМ ЗА АДМИНИСТРИРАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ПОМОЩИ (DE MINIMIS).....	91
7.1. Обща информация	91
7.2. Механизъм за предоставяне на държавни помощи (de minimis) по проекта	96
7.3. План за действие на община Шумен за изпълнение на изискванията на във връзка с предоставяне на държавна помощ	100
ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ДОКЛАДА:.....	107

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад е изготвен в рамките на Дейност 1 „Разработване на механизъм за подмяна на отоплителните устройства на твърдо гориво с екологични алтернативи“ към **договор №**

Целта на дейността е да се изготви цялостен механизъм, който община Шумен ще приложи при подмяната на отоплителните устройства на твърдо гориво с алтернативни форми на отопление.

Общата цел на проект „Подобряване качеството на атмосферния въздух в община Шумен“ е да се подобри качеството на атмосферния въздух чрез намаляване на емисиите на ФПЧ10 от битовото отопление като един от основните източници на замърсяване на въздуха.

Специфичната цел на проекта е да се подменят отоплителните устройства на домакинствата, които използват за отопление уреди с твърдо гориво (дърва и въглища), като се заменят с алтернативни високоефективни съвременни такива. Изпълнението на специфичната цел на проекта е в изпълнение на Програмата за намаляване на нивата на замърсяване по показател фини прахови частици (ФПЧ10) в атмосферния въздух на територията на община Шумен с период 2023-2027 г. (съкр. ПКАВ). Една от специфичните цели в ПКАВ е да се намалят емисиите на ФПЧ от битови източници. За постигане на тази цел в Програмата са предвидени мерки, включително за изготвяне и изпълнение на проекти за подмяна на неефективни по отношение на КАВ форми на отопление на жилищни сгради. Екологичните ползи от проекта ще се изразят в количество спестени емисии ФПЧ10. Социално-икономическите ползи са свързани с опазване на здравето и повишаване на качеството на живот на жителите на общината, както и подобряване на условията за отдиш както за жителите, така и за гостите на общината.

Настоящият механизъм за подмяна на отоплителните устройства на твърдо гориво е разработен с цел подготовката и последващото изпълнение на проекта на община Шумен. При изготвянето на механизма са взети предвид анализите и оценката на събраната голям обем информация, включително информация относно инвентаризацията на емисиите на ФПЧ10 от основните източници на територията на община Шумен в актуалната Програма за КАВ на общината, анализите и оценките за качеството на атмосферния въздух, социално-икономическите и географските и климатични характеристики на територията на общината и др.

Една от специфичните цели в ПКАВ е да се намалят емисиите на ФПЧ от битови източници, които формира основен дял от приноса на различните източници при

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИСЕН ФОНД

ОКОЛНА СРЕДА

формирание на средногодишната концентрация на ФПЧ10 в община Шумен. За постигане на тази цел в Програмата са предвидени мерки, включително за изготвяне и изпълнение на проекти за подмяна на неефективни по отношение на КАВ форми на отопление на жилищни сгради.

Доклади на Европейската агенция по околна среда сигнализират, че замърсяването на въздуха е основната причина за преждевременна смърт от екологични фактори в Европа, но има и значителни икономически последици. Следствие са увеличените медицински разходи и намалената икономическата производителност, дължаща се на влошеното здравословно състояние на работниците. Замърсяването на въздуха вреди всички екосистеми около нас.

Установен факт е, че отрицателното въздействие на лошото качество на въздуха не е равномерно разпределено на територията и в обществото. Чрез разработени модели са локализираните територии със значителна степен на превишение над допустимите норми, територии наречени „горещи точки“, които се нуждаят от спешна намеса и прилагане на целенасочени и системни мерки за преодоляване на проблемите с качеството на атмосферния въздух. В същото време са идентифицирани социално-икономически проблеми и висок процент на населението засегнато то енергийна бедност. Това налага в допълнение към общите подобрения да се прилагат действия за по-добра защита на уязвимите групи, като приоритетно се подпомагат за изпълнение на мерките за постигане на поставените екологични цели.

Приложимо законодателство и документи

При при изготвянето на настоящия доклад съблюдаваме спазването на изискванията на:

- ✓ Директива (ЕС) 2016/2284 на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 година за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители;
- ✓ Директива 1999/30/ЕО на Съвета от 22 април 1999 година относно пределно допустимите стойности за серен диоксид, азотен диоксид, азотни оксиди, прахови частици и олово в околния въздух;
- ✓ Директива 2001/81/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2001 година, относно националните тавани за емисии на някои атмосферни замърсители;
- ✓ Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух;
- ✓ Директива 2008/50/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

- ✓ Закон за опазване на околната среда;
- ✓ Закон за чистотата на атмосферния въздух
- ✓ Наредба № 14 от 23.09.1997 г. за норми за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места; _
- ✓ Наредба №12/2010г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух;
- ✓ Наредба № 11 от 14.05.2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух;
- ✓ Наредба № 7 от 3.05.1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух;
- ✓ Програма „Околна среда 2021 – 2027 г.“;
- ✓ Насоки за кандидатстване по процедура BG16FFPR002-5.001 „За по-чист въздух!“;
- ✓ Програма за намаляване на нивата на замърсяване по показател фини прахови частици (ФПЧ10) в атмосферния въздух на територията на община Шумен с период 2023-2027 г. (съкр. ПКАВ);
- ✓ Регионални доклади на РИОСВ Шумен за състоянието на околната среда;
- ✓ План за интегрирано развитие на Община Шумен 2021-2027 г.

I. ГЕОГРАФСКИ И КЛИМАТИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНА ШУМЕН

Община Шумен е разположена в Североизточна България и е една от съставните общини на област Шумен. Общината е разположена в централната част на област Шумен. Община Шумен има изключително добро географско разположение. Пресечна точка е на важни национални и международни транспортни коридори. Общината разполага с благоприятни природни дадености. С площта си от 652,29 km² е най-голямата сред 10-те общините на областта, което съставлява 19,24% от територията на областта. В рамките на общината влизат град Шумен и 26 села.

Релефът на общината е равнинен и платовиден, като територията и изцяло попада в пределите на Източната Дунавска равнина. На запад от град Шумен, в пределите на общината е разположено почти цялото Шуменско плато, в което на границата с община Велики Преслав се издига най-високата му точка връх Търнов дял (Търнов табия, 501,9 m), явявящ се и най-високата точка на цялата община.

69,3% от територията на община Шумен са обработваема земеделска земя, горските територии са 19,2%, урбанизираните площи са 7,05%, а тези за транспорт и инженерна инфраструктура – 3,64%. Релефът е равнинно-хълмист (платовидно-равнинен и платовиден), развит в равнинния и хълмисто-платовидния хипсометричен пояс. Надморската височина варира от 60,1 m в коритото на р. Камчия южно от с. Ивански до 501,9 m – вр. Търновтабия в Шуменско плато. Дълбоко врязаните долинни разширения

на реките Врана, Поройна, Мадара и Камчия и хълмистото Шуменско понижение очертават остатъчните карстови плата – Шуменско, Провадийско (Мадарско) и Рояжско. Равнинната територия е стъпаловидно разположена денудационна повърхнина.

Климатът на общината се отличава с ясно изразен умереноконтинентален характер. Основните фактори, обуславящи този тип климат са разположението на общината в югоизточната част на Дунавската равнина и възможността за безпрепятствено нахлуване на северозападни, северни и североизточни въздушни маси. Средната продължителност на слънчевото греене е 2204 часа годишно и е по-голяма от тази за страната, благодарение на по-малката средна облачност. Температурният режим на общината е типичен за умереноконтиненталния тип климат - с горещо лято и студена зима. Средномесечната температура¹ на най-студения месец (януари) е $-1,1^{\circ}\text{C}$. Средномесечната температура на най-топлия месец (юли) е $+22^{\circ}\text{C}$, като по този начин се оформя значителна годишна температурна амплитуда от $23-24^{\circ}$. Средногодишната температура е $16,9^{\circ}\text{C}$.

На територията на областта средната годишна температура се изменя от запад на изток от 10°C до около $11,5^{\circ}\text{C}$. От септември до февруари средните месечни температури за периода 2009-2017г са по-ниски от климатичната норма с до $1,6^{\circ}\text{C}$ (октомври). Този факт със сигурност способства за интензифициране на характерното за отоплителния период повишаване на замърсяването на въздуха с фини прахови частици.

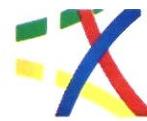
В този климатичен район зимата е най-сухият сезон със средна сума на валежите около 20% от годишния валеж, което подчертава континенталния характер на климата. Първата снежна покривка обикновено се образува към средата на месец декември. В отделни изключителни години първата снежна покривка може да се образува значително по-рано - още в първата половина на ноември. Въпреки студената зима снежната покривка общо взето е нестабилна и се задържа главно през отделни периоди от по няколко дни. Само в по-студени снеговити зими тя може да се задържи непрекъснато до 30 и повече дни и поради натрупването ѝ може да надхвърли 100-120см. В нормални зими през януари средната ѝ височинна не надвишава 15-20см.

В метеорологична станция Шумен, по данни от климатичния справочник, има добре изразен годишен ход на вятъра с по-високи скорости през студената част на годината, по-силно изразено в края на зимния сезон и началото на пролетта със средни месечни скорости над 3m/s , когато атмосферните процеси са по-динамични. От юни до септември включително, се наблюдава стихване на вятъра, като през септември средната скорост на вятъра е под 2m/s . Средната годишна скорост на вятъра е $2,4\text{m/s}$.

Общо през годината преобладават ветровете от сектора W-N 48,1% следвани от ветровете от сектора S-SE 23,3%. Почти еднаква е честотата на ветровете от изток 8,6% и югозапад 8,3%. Общо през годината има 37,6% тихо време. Забелязва се и известна

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

сезонност в розите на вятъра, така например през зимата ветровете от сектора W-N са 59,3% при само 27,4% тихо, докато през април преобладаващи са ветровете от сектора NE-S – 51,5%, а тихото е 29,1%. Лятната роза на ветровете по данни за юли наподобява по геометрия годишната, като тихото вече е 32,5%. През октомври нараства честотата на вятъра от изток 15,3%, като общо от сектора север-североизток честотата на вятъра е 30,6%. Честотата на тихото през октомври е 37,6%.

Най-общо характерът на климатът в района на Шумен е относително благоприятен по отношение на замърсяването на въздуха, в сравнение с този в планинските райони и поточно в отрицателни форми на релефа. През студената част на годината при проява на инверсии и затишие, в комбинация с използване на твърдо гориво за битови нужди може да се очаква повишаване на замърсяването на въздуха над пределно допустимите концентрации.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Фигура 1. Географско положение на община Шумен (карта)

Източник: Уикипедия; www.wikipedia.org

II. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНА ШУМЕН

2.1. Общи демографски тенденции

По данни от Националния статистически институт към 21.12.2022 г., община Шумен има население от 78 112 души, от които 67 300 души живеят в града, а останалите 10 812 души живеят в селата около града.

Подобно на голяма част от българските общини и община Шумен е засегната от процесите на обезлюдяване. Определено влияние за намаляващия брой на населението има състоянието на естественото и на механичното му движение. По местоживеене населението е с преобладаващ брой в гр. Шумен.

Състоянието на раждаемостта е един от индикаторите за възможностите за увеличаване дела на младото население. Той е и един от индикаторите за демографската жизненост на населените места и на териториалните единици. От равнището на раждаемостта се влияят и някои от специфичните възрастови контингенти, които са определящи за оразмеряване на обектите на образователната инфраструктура – детски заведения, училища и др. Статистическите данни на НСИ за 2022 г. показват, че в община Шумен, броят на родените бележи ясно изразена тенденция на намаляване (575 живи раждания).

Смъртността е вторият демографски показател, характеризиращ естественото движение на населението. Неговите стойности се влияят от няколко фактора – физиологически (стареенето на населението), заболяемостта, състоянието на здравната система и др. През последните няколко десетилетия в страната се наблюдава процес на нарастване на смъртността на населението. Този процес е характерен и за община Шумен. Данните показват, че подобно на раждаемостта и при смъртността има определено вариране в броя на смъртните случаи. За 2022 г. броят на смъртните случаи в общината е 1425 души. Смъртността в общината е значително по-висока от раждаемостта, което формира и един от основните демографски проблеми, свързани с демографската ѝ жизненост.

Естественият прираст е резултат от раждаемостта и смъртността на населението. Тъй като смъртността е с по-високи стойности от раждаемостта, то стойностите на естествения прираст са с отрицателен знак.

Възрастовата структура на населението в общината очертава тенденция на траен процес на застаряване на населението. Нарастването на относителния дял на лицата в над трудоспособна възраст е за сметка на дела му в трудоспособна възраст, което има отражение върху количествените параметри на работната сила. В общината преобладават лицата с по-високо (висше и средно) образователно ниво.

Общината е с по-висок коефициент на трудова заетост при висок относителен дял на активното население. Безработицата е с по-ниски стойности на основните показатели и не е сериозен проблем в пазара на труда в общината. Равнището на безработица като цяло е по-ниско от средното за страната и за област Шумен.

2.2. Доходи на домакинствата. Енергийна бедност

Доходи на домакинствата

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

По данни от Националния статистически институт (<https://www.nsi.bg/bg/content/3223/%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%88%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B8>) за 2021 и 2022 г. за страната доходите на домакинствата и лицата са както следва:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ОКОЛНА СРЕДА

Таблица 1. Среден доход на домакинствата и лицата в страната за 2021 г. и 2022 г.

Среден доход на лице в лв.	2021 г. /лв./	2022 г. /лв./	Среден доход на домакинство /лв./	2021 г. /лв./	2022 г. /лв./
Общ доход	7 705,00	9 008,00	Общ доход	16 115,00	18 556,00
Брутен общ доход	7 434,00	8 720,00	Брутен общ доход	15 549,00	17 964,00.
Работна заплата	4 379,00	4 851,00	Работна заплата	9 159,00	9 994,00
Пенсии	2 311,00	3 039,00	Пенсии	4 834,00	6 261,00
Обезщетения за безработни	31,00	30,00	Обезщетения за безработни	64,00	61,00
Семейни добавки за деца	71,00	75,00	Семейни добавки за деца	148,00	155,00
Други обезщетения и помощи	90,00	93,00	Други обезщетения и помощи	188,00	191,00

По данни от Националния статистически институт (<https://infostat.nsi.bg/infostat/>) на ниво област Шумен за 2021 и 2022 г. доходите на домакинствата и лицата са както следва:

Таблица 2. Средни годишни доходи на домакинствата и лицата за 2021 г. и 2022 г., област Шумен

	2021			2022		
	Средно на домакинство - левове	Средно на лице - левове	Структура - %	Средно на домакинство - левове	Средно на лице - левове	Структура - %
Общ доход	18 285,00	7 330,00	100,00	19 773,00	8 463,00	100,00
Брутен общ доход	17 804,00	7 138,00	97,40	19 168,00	8 204,00	96,90
Работна заплата	10 987,00	4 405,00	60,10	9 340,00	3 997,00	47,20
Пенсии	3 815,00	1 529,00	20,90	6 191,00	2 650,00	31,30
Обезщетения за безработни	76,00	30,00	0,40	52,00	2 22,00	0,30
Семейни добавки за деца	245,00	98,00	1,30	258,00	1 110,00	1,30
Други обезщетения и помощи	224,00	90,00	1,20	385,00	2 165,00	1,90

Линията на бедността за областта за 2021 г. е както следва:

- За едно лице – 5337 лв.
- За двама възрастни с две деца под 14 г. – 11 208 лв.

Видно от представените по-горе данни за 2021 г. и 2022 г. доходите на домакинствата и лицата на територията на област Шумен са около средните за страната. Същевременно, на областно ниво средните годишни доходи на домакинствата и лицата надвишават определената линия на бедност за 2021 г.

Що се касае до данните за доходите на домакинствата на ниво община Шумен, информация е представена в следващата фигура. Данните са изведени от проведено социологическо проучване и са актуални към м. ноември 2022 г.

Фигура 2. Доходи на домакинствата в община Шумен

Най-голям е дялът на домакинствата със среден месечен доход 501 и 1000 лв. –или 30 %, както и между 1001 и 1500 лв. и 1051 лв. и 3000 - 17 %. Като осреднена годишна стойност тези доходи са близки до тези на областно ниво, представени в Таблица 1. Въпреки това, за да могат домакинствата да покрият всички свои базисни нужди с оглед получаваните доходи (в т.ч разходи за отопление), е необходимо да бъде извършена внимателна преценка относно рентабилността на замяната на старите отоплителни уреди на твърдо гориво с нови екологични алтернативи от гледна точка на разходите за горива/електроенергия. Такива данни се съдържат в Раздел V от настоящия доклад.

Енергийна бедност

Енергийната бедност на българските домакинства е нарастващ проблем и има риск от нейното разширяване в бъдеще. Като основни движещи сили на това явление се определят факторите, свързани с конкретни местни социални, икономически и екологични условия. Въпреки спецификите по места, има три основни фактора, които обуславят наличието енергийната бедност – остарял и енергийно неефективен жилищен фонд, ниски в абсолютен и реален размер доходи на населението и високи разходи за енергия.

Според Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) българските домакинства не успяват да намалят съществено енергийното си потребление, независимо от повишаващите се цени на енергията и изоставащото нарастване на доходите им. Те продължават да подобряват енергийния си комфорт за сметка на задоволяване на други потребности или да се лишават от него. Ако тенденцията на изпреварващо нарастване на енергийните цени в сравнение с приходите на домакинствата се запази и домакинствата не получат някаква външна помощ за подобряване на характеристиките на жилищата и уредите си, може да се очаква влошаване на енергийния комфорт на българското домакинство, в условията на намалени вече разходи за задоволяване на други потребности.

На европейско равнище няма общо определение на енергийната бедност на домакинствата. Това е обусловено най-вече от факта, че едно определение трудно може да обхване еднозначно проблематиката. Отправени са препоръки към държавите-членки да изработят собствени определения, които да отразяват спецификата на страните и социално-икономическите условия в тях. Възможен подход се съдържа в изследването EU-SILC – за доходите и условията на живот се използват три основни показателя, чрез които се оценяват броя на засегнатите: невъзможност да поддържат дома си достатъчно топъл, просрочване на сметки за комунални услуги, наличие на течащ покрив, влажни стени или стара дограма. Видно е, че макар и да няма пълно препокриване на причините и показателите от статистиката за бедност и социално включване с тези за енергийна бедност, връзката между двете е ясно изразена.

С цел да подпомогне държавите в процеса на идентифициране на подход и метод за определяне, наблюдение и оценка на енергийната бедност, през януари 2018 г. Европейската комисия стартира „Обсерватория за енергийна бедност” /Energy Poverty Observatory (EPOV) / за измерване, наблюдение и споделяне на знания и най-добри практики. Обсерваторията определя енергийната бедност, отново, като набор от условия, при които „хората или домакинствата не са в състояние да отопляват адекватно или да предоставят други необходими енергийни услуги в домовете си на достъпна цена”. Според EPOV енергийната бедност е многоизмерна концепция, която не може да бъде проследена само от един показател. Прилаганият от Обсерваторията подход за

измерването ѝ е базиран на набор от 28 първични и вторични показатели, които трябва да се разглеждат и използват в комбинация помежду си. Към групата на първичните (основни) показатели са отнесени: дял на населението с просрочени задължения по сметки за комунални услуги (отопление, електричество, газ, вода и т.н.), дял на населението неспособно да поддържа достатъчна топлина в жилището, висок дял на енергийните разходи спрямо доходите (част от населението с дял на енергийните разходи спрямо доходите, надвишаващи два пъти националната медиана) и скрита енергийна бедност (дял от населението, чиито абсолютни енергийни разходи са под половината от националната медиана). Вторичните показатели включват цени на енергията, данни, свързани с жилищата и др.

Терминът „енергийна бедност” не е дефиниран и в българското законодателство, в резултат на което няма яснота относно броя лица/ домакинства, които биха попаднали в обхвата му. В публичното пространство са разпространени множество експертни оценки (с български и европейски източници), които обаче използват набор от различни показатели и трудно биха могли да бъдат съпоставени помежду си, респективно да служат като надеждна основа за констатации, анализи и заключения извън очевидния извод за общо ниво на ниски доходи, и риск от енергийна бедност за големи групи от населението, в т.ч. на територията на община Шумен.

Действащото българско законодателство, и по конкретно Закона за енергетиката, борави с термина „уязвими клиенти”. Според Допълнителните разпоредби на закона - §1, т. 66 в - „Уязвими клиенти” са битови клиенти, които получават целеви помощи за електрическа енергия, топлинна енергия или природен газ съгласно Закона за социалното подпомагане и подзаконовите нормативни актове по прилагането му”. В средата на 2016 г. Министерството на енергетиката представя работно определение, според което „уязвими клиенти” са битови клиенти, в чиито обекти, снабдявани с електрическа енергия, живеят лица, които поради възраст, здравословно състояние или доход са в риск от социално изключване във връзка със снабдяването и потреблението на електрическа енергия и се ползват от мерки за социална защита, за осигуряване на необходимите им доставки на електрическа енергия. В документа са определени и критерии за определяне на групата уязвими клиенти, имащи право на социална тарифа за електроенергия и какво количество ел. енергия ще покрива социалната тарифа. Липсват последващи действия в посока прилагане на мярката.

В практически план, въпросите свързани с проблема на енергийната бедност са част от по-широка социална политика. Така например, най-уязвимите от икономическа гледна точка членове на обществото в страната се подпомагат от социалната програма за целева помощ за отопление на Министерството на труда и социалната политика, известна като програмата за зимни добавки, която се изпълнява от Агенцията за социално

подпомагане. Тя осигурява финансова помощ на хора, които срещат трудности при покриването на разходите за отопление през зимата. Право на помощ по програмата имат хора от уязвими групи, като доходът е само един от критериите за предоставяне на финансова помощ. Другите критерии за допустимост включват социални и здравни фактори, като например самотни родители, бременни, инвалиди или комбинация от фактори. Програмата осигурява помощи за всякакъв вид отопление, включително на твърди горива. Кандидатите декларират източника на топлина, който използват и от какво се нуждаят. Повечето кандидати кандидатстват за помощ за твърди горива.

Ефектът върху материалното състояние на домакинствата от отпускането на социална помощ за отопление през зимните месеци е твърде малък поради относително ниския размер на отпусканите помощи. Макар че, за последните десет години размерът на социалните помощи нараства с 68,7% (от 276,15 лв. през 2009/2010 г. до 465,90 лв. през 2019/2020 г.), той остава твърде нисък, разглеждан като дял от потреблението за поддържане на достатъчен топлинен комфорт.

Провежданата политика за пряка финансова подкрепа за отопление е крайно недостатъчна в борбата с проблема за енергийната бедност. Постоянно увеличаващият се размер на целевите помощи за отопление ясно показва, че типичните мерки за борба с енергийната бедност, прилагани до този момент, са неефективни, насочени са към последствията, а не към причините за проблема. Ефективните дейности за намаляването на енергийната бедност трябва да включват мерки за подобряване на енергийната ефективност и топлинния комфорт в сградния фонд едновременно с мерки, свързани със социалната политика.

През отоплителен сезон 2020-2021 г. домакинствата в община Шумен, които са получили енергийни помощи, са приблизително 1256 или 6.6% от всички домакинства, които се отопляват на твърдо гориво. По-характерно е за лицата от селата да получават подобни помощи, в сравнение с населението от градската част на града. Подобни резултати са на практика логични, предвид социално-демографския профил на жителите на селата и техните форми на отопление през зимата.

През следващия отоплителен сезон 2021-2022 г. подкрепа са получили 1279 домакинства. Отново се запазва тенденцията дялът на получилите помощ за отопление да е по-голям сред живеещите в селата и по-малък в градските части.

Общо 5,7 % от домакинствата в общината са получавали енергийни помощи и през двата разглеждани отоплителни сезона. С други думи казано, в Шумен живеят около 1083 домакинства, които имат нужда от постоянна подкрепа от държавата, за да се отопляват през зимните месеци.

Близо 9 от 10 от получените финансова подкрепа са посочили в декларациите си за целева помощ за отопление, че имат нужда от твърдо гориво. Само 13% са поискали помощ за заплащане на електроенергия. Всички тези домакинства живеят в средно проблемните зони от гл. т. на наднормени нив ана замърсяване с ФПЧ10.

В следващите таблици, изготвени на база на проведеното социологическо проучване, са представени данни за броя на енергийно бедните домакинства и разпределение на използваните помощи по вид и години;

Таблица 3. Данни за енергийно бедни домакинства в община Шумен

	Дял от населението	Домакинства (бр.)
Община Шумен	7.9 %	1493
Получили помощи за сезон 2020-21	6.6 %	1256
Получили помощи за сезон 2021-22	6,7 %	1279
Получили помощи през двата отоплителни сезона	5,7 %	1090

Таблица 4. Използвани помощи за отопление за сезон 2020-2021 г. и 2021-2022 г.

През двата отоплителни сезона	Заявена помощ	бр	%
	Електроенергия	95	8,7 %
	Твърдо гориво (дърва и въглища)	995	91,3 %

Сезон 2020-21	заявена помощ	бр	%
	Електроенергия	95	7,55 %
	Твърдо гориво (дърва и въглища)	1161	92,45 %

Сезон 2021-22	заявена помощ	бр	%
	Електроенергия	190	14,81 %

	Твърдо гориво (дърва и въглища)	1090	85,19 %
--	---------------------------------	------	---------

По данни от проведеното социологическо проучване общо 52.5% от енергийно бедните домакинства биха заменили уредите си на твърдо гориво с климатици от висок енергиен клас, което е над средното за целевата група. Само 6.6% споделят, че предпочитат подмяна с печки и котли на пелети. 21.3% от тези домакинства не планират смяна на уредите си, а още 18% – не могат да преценят. Подобни са резултатите и сред другата група, която има потенциал да бъде определена като енергийно бедна – тези, които се отопляват само с един уред на твърдо гориво. Високият дял на отказите, както и на колебаещите се, е ясен знак за сериозен комуникационен дефицит, който трябва да се адресира при подготовката на информационна кампания.

Енергийната бедност е съпътствана обичайно с ниски доходи и материални ограничения. Това влияе и на инвестиционната активност и реновациите в жилищата. В тази връзка е необходим специален фокус от страна на общината при популяризирането на възможностите по проекта сред тези групи. Необходимо е сред тях да бъде акцентирана не само възможността за безплатна подмяна на старите уреди с нови и високоефективни, но и да бъде подчертана възможността за финансиране изграждането на фотоволтаични системи за собствено потребление заедно със съоразения за локално съхраняване на енергията (за енергийно бедните домакинства, избрали като начин за отопление климатици и живеещи в еднофамилни жилищни сгради). С последното се създава възможност не само за редуциране на разходите за отопление на електроенергия, но и намалението на разходи за електричество като цяло. Допълнително, както е видно от горепредставените данни за видовете помощи за отопление, помощите за отопление на електроенергия като цяло са незначителен дял от общо предоставяните. Популяризирането на специфичните за проекта възможности по отношение на енергийно бедните домакинства, съчетано с отпускане на целеви помощи за електроенергия, би могло да доведе до по-цялостен ефект относно тези уязвими групи – както от гледна точка подобряване качеството на атмосферния въздух, така и по отношение на цялостната държавна и общинска политика за подпомагане.

2.3. Обща характеристика на общинската икономика

Община Шумен е с една от добре развитите икономики в Североизточна България. Местната икономика е силно представена и в социално-икономическия комплекс на област Шумен. Община Шумен заема определено място в икономиката на област Шумен, което е съобразено с икономическия потенциал на общината. По данни на НСИ за 2019 г. в община Шумен се намират 44,4% от предприятията в област Шумен.

Произведената в тях бруто продукция е 44,7% от тази в областта. Размерът на ДМА на общината съставлява 40,3% от размерът им за област Шумен. Не е малък и относителният дял на наетите лица – 48,3%.

Местната икономика има многоотраслов характер. Почти няма икономическа дейност, която да не е представена в общинския икономически комплекс. По някои от тях общината има водещо място и в регионалната и национална икономика – например производството на алуминиеви валцови и пресови продукти, на задни и предни двигателни мостове за товарни автомобили, автобуси, тролейбуси, земеделски и пътностроителни машини и др. Общината е специализирана в редица индустриални направления, които се основават, както на заварени традиционни производства, така и на нови такива, свързани с използването на местната суровинна база както и на теренни ресурси. Многоотрасловата структура на икономиката на общината е изразена чрез обхвата на представените икономически дейности на нефинансовите предприятия. Водещи функции в нея имат преработващата промишленост, транспорта и логистиката както и икономически дейности от аграрния сектор и сектора на услугите. В икономическия профил на общината са представени сектори и икономически дейности, за които са налице налични ресурси и традиции в развитието им. Възникването на редица икономически дейности е резултат от икономическото развитие на гр. Шумен, който е икономически, транспортен и обслужващ център, голям пазар не само в общината, а и в област Шумен.

Гръбнакът на общинската икономика са микро и малките предприятия. Микропредприятията съставляват 92,3% от общия брой на нефинансовите предприятия в общината. Средните и големите предприятия заемат малък относителен дял от общия брой на нефинансовите предприятия - общо двата типа предприятия са само 1,5% от всички предприятия в общината. Към 2019 г. в община Шумен са разположени преобладаваща част от големите предприятия – 17 от всичките 20 големи предприятия в област Шумен.

Секторната структура на местната икономика показва, че сектор „Индустрия“ е с основен принос в развитието на община Шумен. По три от основните икономически показатели „произведена продукция“, „нетни приходи от продажби“ и „размер на ДМА“, секторът е водач в икономиката на общината. Добивната промишленост е слабо представена. Преработващата промишленост е добре развита в общината. Основните производствени мощности на същата са локализиращи в общинския център – гр. Шумен. Икономическият профил на преработващата промишленост включва спектър от различни икономически дейности – преработка на метали и производство на изделия от метали (предимно на алуминий), химическа промишленост, производство на

тютюневи изделия, храни и напитки, производство на изделия от текстил, машиностроене и др.

Секторната структура на местната икономика показва, че благодарение на силно развитите обслужващи функции на общината и на общинския център – гр. Шумен, са добре развити редица обслужващи дейности. В този сектор е регистриран и най-високият брой на предприятия и на заетите лица. По показателите „произведена продукция“, „нетни приходи от продажби“ и размер на ДМА, сектора на услугите отстъпва на сектор „Индустрия“.

Сериозно място в местната икономика заема и селското стопанство. Фактори за неговото развитие и състояние е наличието на качествени поземлени ресурси, производственият опит на земеделските производители и инвестициите влагани, за развитие на селскостопанските дейности. Селското стопанство в общината е с растениевъдно - животновъдна структура.

III. ДАННИ ЗА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ШУМЕН. ЕКОЛОГИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ

3.1 Обща информация

Фокусът на настоящия анализ е насочен към идентифициране и оценка на основните екологични проблеми в рамките на общината и мерките за тяхното преодоляване, основно свързани с качеството на атмосферния въздух, каквито са и основните цели на проект „Подобряване качеството на атмосферния въздух в община Шумен“, финансиран от Програма „Околна среда 2021-2027 г.“.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух се уреждат условията, редът и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на определените норми. Основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой са фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел и живак, арсен.

Мониторингът на качеството на атмосферния въздух на територията на община Шумен се извършва в един пункт, оборудван с автоматична измервателна станция (АИС). Пунктът е с географски координати N43°16'20"; E26°55'48" и е разположен в двора на училище СУ "Йоан Екзарх Български" в близост до ученически стадион и тенискорт, натоварени пътни артерии (бул. "Мадара", бул. Велики Преслав" и бул. "Ришки проход"), водещи към индустриалната зона на града, към ж.п.гарата и автогарата. Съгласно

класификацията на пунктовете за мониторинг АИС Шумен е градски фонов пункт ГФ с обхват в радиус от 100 m до 2 km.

АИС Шумен е част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) и е в непрекъснат оперативен режим на работа от 1.10.2008г., в резултат на изпълнение изискванията на Европейското и Националното законодателства в областта на опазване чистотата на атмосферния въздух. Станцията е оборудвана с автоматични датчици за озон, азотни оксиди, серен диоксид и фини прахови частици – ФПЧ10. Паралелно се провеждат наблюдения на основните метеорологични елементи в приземния слой: посока, скорост на вятъра, атмосферно налягане, температура на въздуха, слънчево греене и влажност на въздуха. Данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) постъпват в реално време в регионалния диспечерски пункт и съответно в централния диспечерски пункт в Изпълнителната агенция по околна среда, където се формира Национална база данни за КАВ.

Нормите за КАВ, съгласно действащата нормативна уредба са следните:

Таблица 5. Норми за КАВ

Вид норма	Показател	Норма	Дименсия	Период на осредняване
Средноденонощна норма (СДН)	ФПЧ10	50	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	24 часа
Средногодишна норма (СГН)	ФПЧ10	40	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 година
Праг за информиране на населението (СЧН)	Озон	180	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 час
Праг за предупреждение на населението (СЧН)	Озон	240	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 час
Средночасова норма (СЧН)	Серен диоксид	350	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 час
Средноденонощна норма (СДН)	Серен диоксид	125	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	24 часа
Средночасова норма (СЧН)	Азотен диоксид	200	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 час
Средногодишна норма (СГН)	Азотен диоксид	40	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	1 година
Максимална осемчасова стойност(в рамките на денонощието)	Въглероден оксид	10	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	8 часа

Пределно допустима максимално еднократна концентрация (ПДКм.е)	Сероводород	0.005	mg/m ³	1 час
Пределно допустима средноденонощна концентрация (ПДКс.д.)	Сероводород	0.003	mg/m ³	24 часа
Пределно допустима максимално еднократна концентрация (ПДКм.е)	Амоняк	0.25	mg/m ³	1 час
Пределно допустима средноденонощна концентрация (ПДКс.д.)	Амоняк	0.1	mg/m ³	24 часа
Средногодишна концентрация	Арсен	6	ng/m ³	1 година
Средногодишна концентрация	Кадмий	5	ng/m ³	1 година
Средногодишна концентрация	Олово	0.5	µg/m ³	1 година
Средногодишна концентрация	Полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ)	1.0	ng/m ³	1 година

Нормите са въведени с оглед избягване, предотвратяване или ограничаване на свързаните с тези замърсители вредни въздействия върху човешкото здраве и/или околната среда в нейната цялост, като за означение се използват следните абривиатури:

- ✓ ПС на СЧН е пределна стойност на средно часовата норма, определена за съответния замърсител;
- ✓ ПС на СДН е пределна стойност на средноденонощната норма, определена за съответния замърсител;
- ✓ СГН е определената средногодишна норма за съответния замърсител;
- ✓ ПДК м.е. - Пределно допустима концентрация – максимална еднократна;
- ✓ ПДК ср.дн - Пределно допустима концентрация – средно денонощна;
- ✓ ПДК ср.год. - Пределно допустима концентрация – средно годишна;
- ✓ ПИН - Праг за информирание на населението за нивата на озон;
- ✓ ППН- Праг за предупреждение на населението за нивата на озон.

Един от най-важните екологични проблеми за общината е поддържането на чистотата на атмосферния въздух в границите на нормите за нивата на ФПЧ10. Съставът на въздуха в района се формира под определящото влияние на следните антропогенни дейности:

- ✓ битово отопление;

- ✓ енергийно потребление на сгради – държавна собственост, хотели, търговски и други обекти;
- ✓ индустрия;
- ✓ транспорт;
- ✓ почистване и зимно опесъчаване;
- ✓ строителство и ремонти.

3.2. ФПЧ10 (фини прахови частици под 10 микрона)

Фините прахови частици са основния замърсител на атмосферния въздух. Съставени са от твърди частици, малки водни капчици и допълнително адсорбирани на повърхността им химични вещества (органични съединения, метали и др.). Те се емитират директно при редица естествено протичащи природни процеси, от разнообразни антропогенни дейности (енергетика, транспорт, бит) или се формират вторично като продукт на химически трансформации в атмосферния въздух. Замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ10 е предимно през есенно-зимния период. Основна причина за това са горивните процеси в битовия, търговския и административния сектор с употребата на твърдо гориво, линейните и подвижните точкови източници на емисии – пътища, магистрали, улична мрежа в населените места, автомобилният транспорт. Принос имат и климатичните условия през есенно-зимния период – безветрие и мъгли. Нормативно се допускат не повече от 35 превишения в рамките на календарна година.

Преносимите по въздуха фини прахови частици (ФПЧ) са или с първичен, или с вторичен произход. Първичните частици се емитират директно чрез естествени или антропогенни процеси. Вторичните частици са главно с антропогенен произход и се образуват в атмосферата след реакции с SO₂, NO_x и летливи органични съединения (ЛОС). Най-важните емитери са горивните източници (промишлени и битови), транспортът, прахът от неорганизираните емисии в промишлеността, товаренето/разтоварването на насипни материали, предизвикваните от човека горски пожари и негоривните източници като строителство.

Емисиите на прахови частици от сухопътния транспорт се причиняват от директните емисии от отработените газове на автомобилите, износването на гумите, спирачките и пътя, както и от повторното суспендиране на праха на пътя, дължащо се на турбуленцията, генерирана от колелата на превозните средства. Отложените частици на пътната настилка се образуват от различни източници – минерални частици от абразията на пътната настилка, метални частици от спирачно-роторните системи на колите, други антропогенни и природни източници. Когато повторно се суспендират, те се дефинират като пътни неотработени емисии.

Битовото изгаряне на дърва за огрев с висока влажност и въглища в примитивни отоплителни печки е типичен източник на емисии на ФПЧ10 през зимните месеци. Други източници са индустриалните процеси, нерегламентираното изгаряне на отпадъци и излезли от употреба автомобилни гуми, горските и селскостопански пожари (изгаряне на стърнища).

Откритите полета са причина за емисии на разнасяния от вятъра почвен прах. Важни природни източници са прахът от Сахара и емисиите от вулкани.

Ефекти върху здравето на човека: ФПЧ10 не е единична субстанция, а е смес на замърсители с различни химични свойства и вариращи физични свойства, като големина и повърхност, което оказва голямо влияние върху разпределението и отлагането в респираторния тракт. По оценки на различни проучвания има значителна зависимост между високите концентрации на ФПЧ10 и респираторните заболявания. Доказано е, че ефекти върху здравето възникват и при много ниски нива на концентрацията на ФПЧ10, даже без видим прах. ФПЧ10 и особено по-малките фракции ФПЧ (2,5 и 1 микрона) водят и до заболявания на кръвоносната система, тъй като те проникват от белите дробове в кръвта. ФПЧ са канцерогенни частици и могат да причинят рак на белите дробове. Чувствителните подгрупи хора са възрастните, страдащите от кардиореспираторни заболявания и страдащите от астма от всички възрастови групи. Като правило за всички останали групи, допълнително изложени на влиянието на прахови частици (активни и пасивни пушачи, излагане, свързано с работата), се очаква рискът да е по-висок в сравнение със същите неекспонирани на ФПЧ групи. Най-значителният източник на ФПЧ10 в околната среда е битовото отопление. Други значителни източници са котлите на търговските и обществените сгради, транспортът, строителните дейности, индустрията.

3.3. Данни за превишения по показател ФПЧ10 2020-2022 г.

Съгласно данните, представени в наличната ПКАВ на община Шумен е ясно очертана тенденцията към подобрене на показателите за КАВ по отношение на ФПЧ10. След 2014г. не се наблюдават нарушения на СГН, а след 2019г. няма нарушения и на прага от 35 дни за средноденонощната норма. Трябва да се има предвид, че тези изводи се отнасят за пункта на наблюдение и неголяма негова околност. Тези данни се потвърждават и от официалните регионални доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ – Шумен.

Данните от пункта за наблюдение на КАВ в последните години показват устойчива тенденция към намаление на стойността, както на средногодишната концентрация (СГК) на ФПЧ10, така и на броя дни, в които се превишава средноденонощната норма (СДН) от 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. За 2021г. средногодишната концентрация има стойност 24.63 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, а броят дни с превишение на СДН е 18, което означава, че в пункта за мониторинг е

постигнато съответствие с нормативните изисквания за КАВ. Подробният анализ на данните от мониторинга показва, че в немалко дни средноденонощната концентрация (СДК) доближава СДН от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Това дава основание да се предполага, че извън областта на представителност на измерванията в пункта за мониторинг може да съществуват зони в които КАВ по отношение на ФПЧ се нарушава. През 2020 г. и 2021 г. не са регистрирани превишения на по нормативно установените показатели, данни за превишения са налични в предходните години.

Същевременно от Регионалния доклад за състоянието на околната среда за 2022 г., представен от РИОСВ – Шумен (<https://www.riosv-shumen.eu/index.php?homepage=2&subnavy=1&act=91>), е видно, че през 2022 г. АИС - Шумен е регистрирала 14 превишения на средноденонощната норма (СДН - $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) по показател ФПЧ10. Превишенията са в рамките на нормативно установения брой, но от изнесените данни е видно, че същите се наблюдават изцяло през студените месеци на годината, през които се използва битово отопление на твърди горива. Аналогична е ситуацията по отношение на показател СДН – налице са две превишения през месеците ноември и декември ($61,59 \mu\text{g}/\text{m}^3$ за ноември и $104,04 \mu\text{g}/\text{m}^3$ за декември).

Анализът на данните показва, че макар да е налице тенденция за подобрене на показателите на КАВ, са необходими систематични и целенасочени усилия за поддържане на постигнатите резултати чрез изпълнение на заложените в ПКАВ мерки, в т.ч и чрез изпълнение на настоящия проект.

3.4. Основни източници на замърсяването с ФПЧ10

От наличните информационни източници, използвани за настоящия анализ, (ПКАВ, данни от РИОСВ Шумен) може да се направи извод, че по-високи концентрации на ФПЧ10 са измерени през по-студените месеци от годината, което съвпада с отоплителния сезон. За месеците извън отоплителния сезон, средномесечните концентрации са под средногодишната норма.

Тези сезонни различия в концентрациите на ФПЧ10 в гр. Шумен са свързани с емисиите, резултат от изгаряне на твърди и течни горива от битовото отопление на дърва и въглища, местните отоплителни котли както и с неблагоприятните метеорологични условия и от опесъчаването. Ако секторите индустрия и транспорт оказваха значително влияние, то средномесечните концентрации ФПЧ10 щяха да бъдат високи и извън отоплителния сезон.

Идентифицирани са сезонни вариации на концентрациите на ФПЧ10. Измерените дневни концентрации на ФПЧ10 превишават средноденонощната норма $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ основно през зимата. Това е пряк резултат от комбинация на емисионни мощности от по-висок клас - повечето емисии са в рамките на отоплителния сезон при неблагоприятни

атмосферни условия (ниска температура, атмосферна стагнация). Според Наредба 7/2004г за Енергийна ефективност на сгради отоплителният сезон започва на 28 октомври и приключва на 6 април. Неговата продължителност е 175 дни. По-високите стойности на концентрациите ФПЧ10 са регистрирани по време на отоплителния сезон. През зимният период, с влошаване на атмосферните условия и снеговалежите, се налага опесъчаване на улиците, което от своя страна също води до увеличаване на емисиите ресуспендиран прах и с това повишава общата концентрация на ФПЧ10.

3.5. Инвентаризация на емисиите от ФПЧ10 от битовото отопление

В гр. Шумен от 2011 г. не функционира ТЕЦ за централизирано отопление. Важните енергийни източници са въглищата, дървата, и електрическата енергия. В града има изградена газопреносна инфраструктура. За целите на оценката за КАВ значим е факторът въглища и дърва. Електрическата енергия за отопление не оказва влияние върху емисиите в града и не се отчита в анализа на замърсителите на въздуха. Разполагането с количествени данни за тях, обаче, има значение по-късно при планирането на мерки за подобрене, напр. за оценка на потенциалното увеличение или намаление в жилищата, отопляващи се чрез електрическа енергия според бъдещото развитие на цените. Така например, ако се очаква съществено повишение на цената за електрическа енергия, то определен брой жители вероятно ще се прехвърлят на горива като въглища или дърва, ако те са по-евтини и съществува техническа възможност за прехвърлянето. Този факт показва, че процесите са динамични и е необходимо местните органи да актуализират входните данни и оценките, с цел да оптимизират приеманите решения.

Оценката в случая се основава на данните от анкетите за потреблението на горива и енергии. От съществено значение са климатичните условия, цените на горивата, доходите на населението, технологията на отопление, типа на отоплителните съоръжения, изолацията на сградата, отоплителната практика, средните сезонни температури, продължителността на отоплителния сезон и т.н.

Определени са и подходящите емисионни фактори за различните горива, които са приети в Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.). Докато стойностите за емисионните фактори за нафта и пропан-бутан варират в малък диапазон, или могат например да бъдат лесно изведени на базата на съдържанието на сяра в нафтата например, това не е така при въглищата и, до известна степен, при дървата за огрев. Емисионните фактори зависят от техническите характеристики на горивния процес, от пепелното съдържание във въглищата или брикетите, от механичната им структура, от влагосъдържанието в дървата за огрев.

Националната инвентаризация на емисиите (НИЕ) от 2016 г. определя битовото отопление като основен източник на емисии на ФПЧ10 на национално равнище. Според НИЕ битовото отопление е отговорно за 51% от общите национални емисии на ФПЧ10 в България. Размерът на емисиите на ФПЧ10 варира при общините, както се вижда от таблица III.1. Емисиите от битовото отопление в 28-те общини са изчислени въз основа на данни от преброяването през 2011 г., предоставени от НСИ и Наръчника за разработване на инвентаризации на емисиите на ЕПМО/ЕАОС33. Емисионните фактори, използвани за изчисляване на емисиите, са изведени от Наръчника на ЕПМО.

Таблица 6. Емисионни фактори на дърва и въглища за отопление

Въглища (макс. 60 % к.п.д.)		
Емисионен фактор	475	g/GJ
Дърва за горене (макс. 50 % к.п.д.)		
Емисионен фактор сухи дърва за огрев	480	g/GJ
Емисионен фактор мокри дърва за огрев	695	g/GJ

*Данни НПКАВ

Емисиите на ФПЧ10 могат да бъдат изведени от емисиите на обща прах (сажди) чрез прилагане на осреднен фактор 0,85. В зависимост от конкретните условия на изгаряне, действителният фактор може да е по-нисък или по-висок, но е в рамките на грешката за направената инвентаризация. Значително по-голямата част от емисиите са ФПЧ2.5 (70-80%), при битовото отопление достигат (около 90-95%).

3.6. Актуализация на данните от инвентаризацията на емисиите от ФПЧ10 от битовото отопление

В проведеното социологическо проучване е посочено, че домакинствата използващи твърдо гориво за отопление са 19000. Проучването обхваща съвкупността от 17 145 бр. домакинства на територията на общината, които използват дърва и въглища за битово отопление. Изчисленията са направени на база официални данни на НСИ за референтен период. Според данните, разпределението по основен източник на отопление на домакинствата в община Шумен, използващи твърди горива през зимните месеци е както следва:

- Само дърва 85,29 %
- Дърва и електричество 13,59%
- Само въглища 0,25 %

- Въглища и електричество 0,25 %
- Друга комбинация от твърдо гориво 0,62 %

Данните сочат, че дървата за огрев са основен начин за отопление сред домакинствата, които се отопляват на твърдо гориво. Анализът сочи, че в общината близо 99% от домакинствата използват дърва за основен енергоносител при отопление (смесеното използване на дърва и електричество влиза в групата на този енергоносител). За целите на настоящите изчисления се прави допускание, че домакинствата използващи смесено дърва с електричество, използват в микс 67% дърва и 33% електричество (по данни на НПКАВ, 30% от потреблението на енергия е електричество). Прави впечатление, че използването на въглищата като гориво е слабо застъпено – около 0,5%, което е незначително на фона на общото количество гориво. Най-слабо застъпена е употребата на газ, в комбинация с твърдо гориво, както е посочена като „Друга комбинация от твърдо гориво“, въпреки наличие на газопреносна мрежа на територията на общината. Процентът на домакинствата използващи твърдо гориво с друг вид комбинация е незначителна за целите на инвентаризацията и не е взета под внимание при изчисленията.

Таблица 7. Разпределение на домакинства използващи дърва и въглища за предходен сезон

Вид на използваното гориво	Дял от общ брой домакинства (%)	Брой
Домакинства използващи дърва	98,88	17 935
Домакинства използващи въглища	0,5	79

**Данни от социологическо проучване*

Според данните в проучването, средното количество твърдо гориво използвано от едно домакинство за сезон е както следва:

Таблица 8. Средно количество твърдо гориво за отопление за предходен сезон на домакинство

Вид гориво	Мерна единица	Количество	
		Куб.м	Тона
Средно количество дърва	м3	8,21	4,56
Средно количество въглища	т.	3,33	4

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИСЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

**Данни от социологическо проучване*

Съгласно данните на НПКАВ и приетите стандарти за качеството на твърдото гориво – дърва за огрев, съдържанието на влага в дървата за огрев са между 25% и 35%. Тегловното съдържание в 1 кубичен метър дърва е около 1,8 тона в зависимост от вида на дървесината и нейната влажност.

Редица държави от ЕС са въвели стандарти за качество за въглищата, използвани в битовия сектор. Основните показатели за качеството на въглищата, които влияят на емисиите, са: съдържание на влага, калоричност, съдържание на пепел и на сяра. Предложеният стандарт ще ограничи съдържанието на сяра и на пепел във въглищата за битово отопление съответно до 1,3% и 12% спрямо теглото. Теглото на 1 кубичен метър въглища е възприето да е 1,200 т.

За изчисляване на емисиите на ФПЧ₁₀ на общинско ниво се използват емисиите, изчислени на национално ниво с използване на коефициент на годишното потребление на гориво на жилище за всеки вид гориво. Този коефициент е изчислен за всеки вид гориво с използване на националните данни за потреблението по горива (в GJ) и сумарния брой жилища в България, ползващи съответното гориво (информация, получена от преброяването на населението през 2011г.).

Таблица 9. Средногодишно потребление на гориво на домакинство по вид използвано гориво за отопление и емисионен фактор на горивото

№	Вид гориво	Брой домакинства	Годишно потребление на гориво за отопление (тона)	Емисионен фактор на ФПЧ ₁₀ (g/GJ)	Енергия за сезон (GJ)	Емисии на ФПЧ ₁₀ на година (т/год.)
1	Дърва	17 935	81 804,02	475	1 095 257,60	761,20
2	Въглища	79	317,30	695	4 646,54	1,88
					Общо	763,08

От представените в таблица 9 данни е видно, че намаляването на количеството на емисии от фини прахови частици продължава да бъде предизвикателство за територията на община Шумен. Именно с изпълнение на настоящия проект ще се допринесе в най-голяма степен за адресиране на този проблем.

IV. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ИЗВЪРШЕНО СОЦИОЛОГИЧЕСКО ПРОУЧВАНЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА НАГЛАСИТЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНА ШУМЕН ЗА ПРЕМИНАВАНЕ КЪМ АЛТЕРНАТИВНИ ФОРМИ НА ОТОПЛЕНИЕ

Анализът на проведеното социологическо проучване на територията на общината показва следните основни тенденции:

Малко над 86% от анкетираните домакинства заявяват, че в близко бъдеще не са планирани инвестиции във вида отопление. Само 13.7% възнамеряват да вложат средства. Малко по-убедени в намеренията си за подновяване на отоплителните си системи са домакинствата от Зони 1 и 4. Именно това са териториите, които преобладават с ниско жилищно строителство и са по-социално уязвими от останалите зони. Това потвърждава, че важен стимул за насърчаване на промени в отоплителните уреди и инсталации сред населението би било предоставянето на финансова подкрепа. Подобни мерки от страна на общинските власти биха имали положителен ефект за преминаването към енергийно по-ефективни способи за отопление.

Сред специфичните групи, наблюдавани в рамките на изследването, се регистрира по-ниска готовност за инвестиции сред по-финансово ограничените домакинства – енергийно бедните (6.6%) и тези, които се отопляват само с един уред на твърдо гориво (4.8%). Енергийната бедност е съпътствана обичайно с ниски доходи и материални ограничения. Това влияе и на инвестиционната активност и реновациите в жилищата.

Респондентите, които посочват, че планират инвестиции за отопление на жилищата си, най-често твърдят, че биха отделили малко средства – 1/3 са готови да отделят до 500 лв., а още 15% - до 1000 лв. Това на практика означава, че въпреки желанието за подмяна на старите си уреди, ефектът ще бъде минимален, тъй като тази сума не би била достатъчна за закупуването на качествени и нови отоплителни тела. Именно тази особеност следва да се комуникира с населението по време на информационната кампания.

Една пета от домакинствата, които се отопляват на твърдо гориво споделят, че не желаят да сменят печките си на твърдо гориво с друго вид уред, дори това да бъде безплатно.

Домакинствата, които биха променили източника на отопление в дома си, споделят, че биха избрали да преминат към използване най-вече на климатици от висок енергиен клас (45.8%). Тази опция доминира във всички зони в общината, което означава, че се възприема еднакво добре от всички. Подмяната на печките с термпомпи или с печки и котли на пелети имат изключително ниска популярност – съответно 5.6% и 4.6% от домакинствата изразяват подобно съгласие. Важно е да се отбележи, че по отношение на термпомпите, не се регистрира нито един представител на целевата група, който желае единствено тях като уред, с който да се подменят старите отоплителни тела на твърдо

гориво. Най-често те посочват и още един вид отоплително тяло – климатици и печки на пелети. От друга страна, 40% от домакинствата посочили този отговор разполагат с общ доход до 1500 лв., а още 33% не желаят да споделят дохода на домакинството, което на практика поставя под въпрос тяхната възможност да обезпечат финансово поддръжката на подобна инсталация.

Очерталите се нагласи за подмяна на отоплителните уреди показват висока склонност на населението да замени дървата/въглищата с екологично по-чисти алтернативи. Измерва се висок интерес от страна на домакинствата, като по този начин са налице условия за успеваемост на общинските програми и мерки, насочени към подмяна на уреди и съоръжения на твърдо гориво. Така се оформя и потенциал за повишаване на енергийната ефективност на домакинствата и оптимизиране на разходите за отопление. Следва обаче да се обърне сериозно внимание на тази част от целевата група, която не иска да подмени своите уреди или пък се колебае. Особено населението, което е определено като уязвимо и живее в състояние на социално изключване.

Една четвърт от населението на община Шумен, което се отоплява на твърдо гориво, не би променила източника на отопление в дома си. Това се дължи главно на мнението, че домакинството се отоплява традиционно по този начин. Този аргумент е избран от 66.5% от домакинствата, като те населяват главно силно и средно проблемни зони от гледна точка на замърсяването. Общо 43.9% посочват, че не биха променили начина на отопление, защото според тях живеят огън създава уют. Тази теза е застъпена основно от хората в селата, за които е характерно и наличието на камини в къщите им.

6136 домакинства (една трета от всички домакинства в общината, които се отопляват на твърдо гориво) заявяват категорично, че биха се включили в Програмата за подмяна на уреди, използващи дърва и въглища за отопление с такива, които работят с електричество или пелети. Още 4809 домакинства (една четвърт) посочват, че по-скоро биха се включили. Казано по друг начин, близо шест от десет домакинства, които се отопляват на твърдо гориво, имат интерес да бъдат част от Програмата за безплатна подмяна на уреди, използващи дърва и въглища за отопление с такива, които работят с електричество или пелети. За 30% от целевата група обаче, подобна Програма не представлява интерес, а колебаещите се са още 12%. Подобни резултати подчертават нуждата от провеждане на обширна информационна кампания, фокусираща се върху приложимостта, предимствата и особено финансовите задължения, произлизащи от подмяната на старите уреди на твърдо гориво с нови. Най-голямо желание за участие демонстрират жителите на селата, като 69.4% биха се включили, ако има такава Програма. Сред живеещите в градските райони с високо строителство обаче, делът на заявките за участие е под средното за целевата група, надвишавайки малко над 50%.

Сред енергийно бедните домакинства делът на категорично посочилите, че ще участват е 36.1% (или 522 домакинства). По-скоро биха се включили 31.1% (или 449 домакинства), което общо е с над 10 процентни пункта по-високо от средната за целевата група. Не се измерва обаче статистически значима зависимост между готовността за участие в Програмата и лицата, изпаднали в енергийна бедност, което може да означава, че тези лица са съгласни на всичко, което им се предостави безплатно. Сред отопляващите се само с дърва за огрев, както и сред домакинствата, които се ограничават до 1 уред на твърдо гориво, намерението за включване в Програмата е по-ниско от средното за целевата група. Това на практика означава, че тези два сегмента в известна степен са задоволени от сегашното си състояние. Отново положителна нагласа над средната, се наблюдава сред домакинствата, които включват и електрически уреди за отопление през зимата. Запознати с предимствата на климатиците например, те имат обосновани причини да бъдат част от Програмата за подмяна на уреди.

Като основен мотив за включване в програмата хората посочват, че по този начин те биха осигурили повече комфорт в домовете (77.7%) си. Голям дял от домакинствата споделят също намаляването на разходите за отопление (57.1%) и подобряване на качеството на въздуха в община Шумен (52.2%).

Почти 100% от домакинствата, които искат да се включат в програмата, заявяват склонност да се съобразят с всички посочени условия за подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво. Общо 97.8% гарантират правилното използване и поддръжка на уредите, а 95.7% са съгласни да споделят информация за схемата за получаване на финансова помощ с други хора. Да използват предоставеното им отоплително/и устройство/а минимум три години са готови 93.5% от гражданите. Малко по-ниска склонност се измерва по отношение на условието за допускане в домовете на служители на Общината, които да проверяват (88.1%) и да се предаде безвъзмездно стария отоплителен уред (81.2%).

На фигурите по-долу е показано графично обобщение на данните за домакинствата, желаещи да подменят старите си и неефективни уреди за отопление, както и съответните дялове на предпочитания вид ново екологично устройство за отопление.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Фигура 3. Намерение за подмяна на отоплителни уреди

Фигура 4. Предпочитания към новите отоплителни уреди

V. РЕНТАБИЛНОСТ НА НОВИТЕ АЛТЕРНАТИВИ ЗА ОТОПЛЕНИЕ

По данни на НПКАВ, емисиите на ФПЧ10 от битовото отопление се получават най-вече от изгарянето на твърди горива, особено дърва. Използването на влажна дървесина или на въглища с високо съдържание на пепел и ниска калоричност е особено вероятно да доведе до високи емисии на ФПЧ10, като утежняващо обстоятелство следва да бъде отчетено, че горивото се изгаря в по-стари печки и котли, които не са проектирани и изработени да бъдат енергоефективни - какъвто е случаят с повечето такива уреди в България. Според НСИ и данни от преброяването през 2011 г., около 54% от населението използва твърди горива за отопление. Преобладаващо е потребление на дърва като източник на гориво за битово. За гражданите, чиито жизнен стандарт е нисък, дървата за огрев представляват „предпочитано гориво“, поради факта, че е сравнително евтино за закупуване. Като цяло ниският стандарт на живот на хората - например при пенсионерите с ниски доходи, е причината, поради която потребителите използват дърва за отопление. Основния аргумент за липса на инициатива за подмяна на отоплителния уред на дърва е стойността на първоначалната инвестиция за закупуване на високоефективни и екологични отоплителни уреди. Не по-маловажно е мнението на голяма част от потребителите, е че поддръжката и разходите за потребление. Съгласно условия за кандидатстване по процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16FFPR002-5.001 „За по-чист въздух!“ по приоритет 5 „Въздух“ на Програма „Околна среда“ 2021-2027 г., община Шумен е определена като допустим бенефициент. Основната цел на процедурата е да се допринесе за подобряване качеството на атмосферния въздух (КАВ) чрез намаляване наднормените нива на фини прахови частици (и ФПЧ10) на територията на общини с нарушено качество на въздуха по този показател в периода 2017-2021 г.

Като основна дейност за постигане на описаните цели е именно подмяната на печки и котли, работещи с твърдо гориво, с друг вид отоплителни устройства използващи в зависимост от заявените предпочитания на крайните получатели на помощта:

- Електричество;
- Пелети или друг вид дървесна биомаса.

С цел анализирание рентабилността за домакинствата, ще бъдат разгледани и сравнени само разходите за отопление на домакинствата съобразно различните видове уреди без да се взима под внимание първоначалната инвестиция (първоначалната инвестиция за подмяна на отоплителните тела няма да бъде за сметка на съответното домакинство).

Съгласно изискванията на Приложение № 5 „Минимални технически параметри, на които следва да отговарят заменените отоплителни устройства, използващи като гориво

дървесна биомаса (вкл. пелети), или електричество“, допустимите за финансиране алтернативи за отопление на пелети или дървесен чипс следва да отговарят на изискванията на Регламент (ЕС) 2015/1185 на Комисията от 24 април 2015 година за изпълнение на Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на изискванията за екопроектиране на локални отоплителни топлоизточници на твърдо гориво. За отоплителните устройства на електричество, следва да отговарят на изискванията на РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2015/1188.

Допълнително изискване по отношение на климатизаторите:

- Хладилен агент в конвенционалните климатични системи (климатизаторите): потенциал на глобално затопляне (ПГЗ) ≤ 750 (R32 или по-добър)
- Обща максимална топлинна мощност за всички заявени съоръжения ≤ 30 kW
- Минимален клас на енергийна ефективност A++
- Коефициентът на ефективност SCOP в режим отопление ≥ 4.6
- Ниво на звуково налягане за външно тяло при максимално натоварване на 10m. ≤ 60 dB(A)

Анализът на рентабилността е направен на база проучване на цени на енергоносители за различните видове отоплителни тела, както и на база изчисления на ефективност на уредите при необходими разходи за осигуряване на еквивалентна стойност на топлина и комфорт на домакинствата. Под внимание са взети и изискванията на Условията за кандидатстване по процедурата, като са разгледани алтернативни отоплителни уреди за замяна на отоплителните уреди на дърва и въглища. В анализа е направено сравнение по отношение на разходите за отопление на седмична база, месечна база и за отоплителен сезон при отопление с еквивалентни уреди на различните енергоносители. Рентабилността е определена като съотношение между разходите на домакинствата при използване на отоплителен уред на твърдо гориво и алтернативен такъв с еквивалентна мощност. За основа на изчисленията при отопление на твърдо гориво е взет като енергоносител „дърва за огрев“ поради факта, че 98% от домакинствата се отопляват именно на дърва. Следва да се има предвид, че отоплението на въглища е значително по-нерентабилно от това на дърва, следователно може да се направи релевантност на настоящите изводи и за твърдо гориво „въглища“. За целите на изчисленията, са направени следните допускания:

1. Продължителност на работа на отоплителните уреди: 10 часа/денонощие.

2. Режим на работа на отоплителните уреди на електричество: консумация на електроенергия на 4 часа дневна тарифа и 6 часа нощна тарифа;
3. Минимален SCOP на уредите – климатици/термопомпи: 4,6;
4. Средна цена на електроенергия при режим на работа 10 часа (консумация на електроенергия на 4 часа дневна тарифа и 6 часа нощна тарифа): 0,166лв./kWh;
5. Средна цена на пелети според направено проучване: 600 лв./тон;
6. Средна цена на дърва за огрев според направено проучване : 180 лв./куб.м.;
7. Мощност на сравняваните уреди: еквивалентна;
8. Калоричност на дърва за огрев – стандартна: 3200 kcal/kg;
9. Калоричност на пелети - стандартна: 4200 kcal/kg
10. Коефициент на полезно действие на камини на пелети със затворена горивна камера без допълнителна топлопреносна мрежа: 92%
11. Коефициент на полезно действие на камини на пелети със затворена горивна камера с допълнителна топлопреносна мрежа: 90%
12. Коефициент на полезно действие на котли на пелети: 94%
13. Коефициент на полезно действие на печки на дърва: 65%
14. Коефициент на полезно действие на камини с водна риза на дърва: 68%
15. Коефициент на полезно действие на котли на дърва: 68%
16. Продължителност на отоплителния сезон: 6 месеца;

Представените данни сочат, че инвестицията в отоплителен уред, потребяващ електроенергия, а именно климатик, е най-рентабилна от гледна точка разходи за отопление на домакинството. Рентабилността при отопление с уред на електроенергия може да достигне близо 80% спрямо разходите за отопление на дърва, като разходите за твърдо гориво може да се намалят над 3 пъти тези за твърдо гориво. При уредите използващи пелети, рентабилността е по-ниска от тези използващи електричество и достига до 19%, което основно се дължи на повишената цена на пелети през последните отоплителни сезони.

Сравнение на абсолютните стойности на разходите за отопление при уредите с различни мощности е видно, че кривите нямат допирна точка, т.е. ефективността на алтернативните уреди от гледна точка на разходите на домакинствата е по-голяма. Направеното сравнение е между допустимите за подмяна отоплителни уреди на алтернативни енергоносители и такива на дърва за огрев.

Фигура 5. Разходи за отопление за сезон според вид на уреда

В Таблица 10 Разходи за отопление на единица мощност според вид на алтернативен уред са представени изчисленията на разходите за отопление на домакинство използващо отоплителен уред на дърва спрямо тези на алтернативен енергоизточник – електричество или пелети, като изчисленията за алтернативните уреди е калкулирано през 1 kW мощност. С повишаване на мощността, данните са аналогични, като се взимат под внимание изброените по-горе допускания.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Таблица 10. Разходи за отопление на единица мощност според вид на алтернативен уред

УРЕД:	Климатик					
ЕНЕРГОНОСИТЕЛ:	Електричество					
Цена на kWh	0,166	лв/kWh	Смесена цена: 0,22483 лв/kWh дневна; 0,12686 лв/kWh нощна			
SCOP	4,60					
Приведена цена чрез SCOP	0,036	лв/kWh				
Мощност на уреда при отопление	1	kW				
Среднодневно натоварване	10	часа				
Продължителост на отоплителния сезон	6	месеца				
РАЗХОД в лева.						
	мярка	За час	За ден	За седмица	За месец	За сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Стойност на отоплението	лв.	0,04	0,36	2,53	10,83	64,98
УРЕД:	Печка на дърва					
Гориво:	Дърва за огрев					
Калоричност:	3200	kcal/kg	3,72	kWh/kg		
Цена:	180,000	лв/м ³				
Приведена цена:	0,400	лв/кг				
Цена на kWh	23,000	лв/kWh				
Мощност на уреда	1	kW				
КПД на уреда:	65	%				
Среднодневно натоварване	10	часа				
Продължителост на отоплителния сезон	6	месеца				
РАЗХОД в лева.						
	мярка	На час	На ден	На седмица	На месец	На сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Рзход на гориво	кг.	0,41	4,13	28,94	124,02	744,10
Стойност на отоплението	лв.	0,17	1,65	11,57	49,61	297,64

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

УРЕД: ТЕРМОПОМПА						
ЕНЕРГОНОСИТЕЛ: Електричество						
Цена на kWh	0,166	лв/kWh	Смесена цена: 0,22483 лв/kWh дневна; 0,12686 лв/kWh нощна			
SCOP	4,60					
Приведена цена чрез SCOP	0,036	лв/kWh				
Мощност на уреда при отопление	1	kW				
Среднодневно натоварване	10	часа				
Продължителност на отоплителния сезон	6	месеца				
РАЗХОД в лева.						
	мярка	На час	На ден	На седмица	На месец	На сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Стойност на отоплението	лв.	0,04	0,36	2,53	10,83	64,98
УРЕД: Печка на дърва						
Гориво: Дърва за огрев						
Калоричност: 3200 kcal/kg	3,72 kWh/kg					
Цена: 180,000	лв/м ³					
Приведена цена: 0,400	лв/кг					
Цена на kWh 23,000	лв/kWh					
Мощност на уреда 1	kW					
КПД на уреда: 65	%					
Среднодневно натоварване 10	часа					
Продължителност на отоплителния сезон 6	месеца					
РАЗХОД в лева.						

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

	мярка	На час	На ден	На седмица	На месец	На сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Рзход на гориво	кг.	0,41	4,13	28,94	124,02	744,10
Стойност на отоплението	лв.	0,17	1,65	11,57	49,61	297,64

УРЕД:	Топловъздушна камина 6 kW					
Гориво:	Пелети					
Калоричност:	4200	kcal/kg	4,88	kWh		
Цена на тон пелети	600,000	лв/тон				
Приведена цена	0,600	лв/кг				
Цена на kWh	0,123	лв/kWh				
Мощност на уреда при отопление	1	kW				
КПД на уреда:	92	%				
Среднодневно натоварване	10	часа				
Продължителност на отоплителния сезон	6	месеца				
РАЗХОД в лева.						
	мярка	На час	На ден	На седмица	На месец	На сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Рзход на гориво	кг.	0,22	2,23	15,59	66,82	400,93
Стойност на отоплението	лв.	0,13	1,34	9,35	40,09	240,56
УРЕД:	Печка на дърва					
Гориво:	Дърва за огрев					
Калоричност:	3200	kcal/kg	3,72	kWh/kg		
Цена:	180,000	лв/м ³				
Приведена цена:	0,400	лв/кг				
Цена на kWh	23,000	лв/kWh				
Мощност на уреда	1	kW				
КПД на уреда:	65	%				
Среднодневно натоварване	10	часа				

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ОКОЛНА СРЕДА

Продължителност на отоплителния сезон		6 месеца				
		РАЗХОД в лева.				
	мярка	На час	На ден	На седмица	На месец	На сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Рзход на гориво	кг.	0,41	4,13	28,94	124,02	744,10
Стойност на отоплението	лв.	0,17	1,65	11,57	49,61	297,64

УРЕД:	Камина с водна риза					
Гориво:	Пелети					
Калоричност:	4200	kcal/kg	4,88	kWh		
Цена на тон пелети	600,000	лв/тон				
Приведена цена	0,600	лв/кг				
Цена на kWh	0,123	лв/kWh				
Мощност на уреда при отопление	1	kW				
КПД на уреда:	90	%				
Среднодневно натоварване	10	часа				
Продължителност на отоплителния сезон	6	месеца				
		РАЗХОД в лева.				
	мярка	На час	На ден	На седмица	На месец	На сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Рзход на гориво	кг.	0,23	2,28	15,94	68,31	409,84
Стойност на отоплението	лв.	0,14	1,37	9,56	40,98	245,90
УРЕД:	Котел на дърва					
Гориво:	Дърва за огрев					
Калоричност:	3200	kcal/kg	3,72	kWh/kg		
Цена:	180,000	лв/м ³				
Приведена цена:	0,400	лв/кг				
Цена на kWh	23,000	лв/kWh				
Мощност на уреда	1	kW				
КПД на уреда:	68	%				

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Среднодневно натоварване	10	часа				
Продължителност на отоплителния сезон	6	месеца				
			РАЗХОД в лева.			
	мярка	На час	На ден	На седмица	На месец	На сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Разход на гориво	кг.	0,40	3,95	27,66	118,54	711,27
Стойност на отоплението	лв.	0,16	1,58	11,06	47,42	284,51

УРЕД:	Водогреен котел					
Гориво:	Пелети					
Калоричност:	4200	kcal/kg	4,88	kWh		
Цена на тон пелети	600,000	лв/тон				
Приведена цена	0,600	лв/кг				
Цена на kWh	0,123	лв/kWh				
Мощност на уреда при отопление	1	kW				
КПД на уреда:	94	%				
Среднодневно натоварване	10	часа				
Продължителност на отоплителния сезон	6	месеца				
			РАЗХОД в лева.			
	мярка	На час	На ден	На седмица	На месец	На сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Разход на гориво	кг.	0,22	2,18	15,26	65,40	392,40
Стойност на отоплението	лв.	0,13	1,31	9,16	39,24	235,44
УРЕД:	Котел на дърва					
Гориво:	Дърва за огрев					
Калоричност:	3200	kcal/kg	3,72	kWh/kg		
Цена:	180,000	лв/м ³				
Приведена цена:	0,400	лв/кг				
Цена на kWh	23,000	лв/kWh				
Мощност на уреда	1	kW				

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

КПД на уреда:	68	%				
Среднодневно натоварване	10	часа				
Продължителност на отоплителния сезон	6	месеца				
			РАЗХОД в лева.			
	мярка	На час	На ден	На седмица	На месец	На сезон
Отделена енергия	kWh	1	10	70	300	1800
Разход на гориво	кг.	0,40	3,95	27,66	118,54	711,27
Стойност на отоплението	лв.	0,16	1,58	11,06	47,42	284,51

Изчисленията на средните разходи за отопление според номенклатурата на уредите, показват ясно разликите в разходите за отопление.

От представените данни е видно, че разходите за твърдо гориво значително надвишават тези на алтернативен енергоносител.

Фигура 6. Среден разход за отопление според вид на енергоносителя

По данни на социологическото проучване на потребителите на твърди горива на територията на община Шумен, средното количество дърва за огрев, които са употребили домакинствата през последния отоплителен сезон, е 8.2 куб. м. Потреблението през последния отоплителен сезон не се различава съществено от обичайното, което на практика означава, че домакинствата рядко променят потребителските си навици в това отношение. Не се регистрират разлики между използваното количество дърва през последния отоплителен сезон и обичайното

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИСЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

потребление и на ниво енергиен профил. По отношение на потреблението между отделните групи обаче, се наблюдават известни различия в поведението на домакинствата. Представителите на целевата група, които включват и уреди на електричество с цел отопление, използват по-малък обем от дърва за огрев. Разликата от средната за общината обаче е едва 1.0 куб. м, което на практика означава, че електроенергията не представлява особено голям дял от потреблението им през зимата. Друга разлика от общото за целевата група се наблюдава сред тези домакинства, които използват само 1 уред за отопление, което е с 1.4 куб. м по-малко. В следващата таблица е показана рентабилността на видовете уреди спрямо разходите за осигуряване на еквивалентната топлина на уредите използващи дърва за огрев.

Фигура 7. Рентабилност на разходите за отопление

Въз основа на горните изчисления, може да се достигне до следните изводи:

1. Отоплението с алтернативни уреди на отопление значително намаляват разходите на домакинствата за отоплителния сезон. Това допринася както за постигане на целите на проекта, а именно намаляване на наднормените емисии на ФПЧ10, така и за оптимизиране на разходите на домакинствата със средни и ниски доходи за отопление;
2. Намаляват се значително неудобствата на домакинствата по отношение на обслужването на уредите/инсталациите на твърдо гориво;
3. Рентабилността на домакинството при използването на алтернативни енергоизточници може да достигне близо 80%, което е значим фактор при избор на алтернативен уред.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ОКОЛНА СРЕДА

VI. ВИЗИЯ ЗА ПОДХОДА ЗА ПОДМЯНА НА ОТОПЛИТЕЛНИТЕ УСТРОЙСТВА НА ТВЪРДО ГОРИВО С ЕКОЛОГИЧНИ АЛТЕРНАТИВИ

При разработване на Визията са спазени на изискванията и условията, посочени в насоките за кандидатстване по процедура BG16FFPR002-5.001 „За по-чист въздух!“. Всички събрани данни и извършени анализи и оценки на местните нужди и специфики на община Шумен са отразени в първата част на настоящия доклад, а именно:

- географски и климатични характеристики;
- екологични характеристики;
- социално-икономически характеристики;
- налична отоплителна инфраструктура;
- анализ на данните за качеството на атмосферния въздух и приноса на замърсяването с емисии на ФПЧ10 от битово отопление, включително инвентаризацията на емисиите на ФПЧ10 от основните източници в действащата ПКАВ;
- оценка на рентабилността на инвестициите и разходите на домакинствата като резултат от подмяната на отоплителните устройства при различни алтернативни сценарии.

Разработената и възприета Визия за подмяна на отоплителните устройства на твърдо гориво(дърва и/или въглища) с екологични алтернативи е разработена въз основа на извършените анализи и оценки. Съгласно насоките за кандидатстване по процедурата допустими крайни получатели на помощта са граждани, притежаващи жилищен обект на територията на община Шумен, използващи топлоуреди на твърдо гориво – дърва и въглища. По процедурата се финансират дейности за подмяна на отоплителни устройства на твърдо гориво в самостоятелни обекти в жилищни сгради, без значение от това дали същите са собственост и се експлоатират от физически лица (домакинства) или юридически лица. В случай че подпомагането засяга обекти собственост на юридически лица, същото ще представлява минимална (de minimis) помощ по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013. Подпомагането на жилища собственост на физически лица, чрез които се упражнява стопанска дейност (в т.ч. и отдаване на жилищния обект под наем) ще представлява минимална (de minimis) помощ по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013. Крайни получатели, в чийто жилищен обект са извършени инвестиции за подмяна отоплителни уреди/системи и/или монтаж на фотоволтаични системи, финансирани от друг Европейски или национален източник (вкл. ОПОС 2014-2020 г., програма LIFE, Националната програма за енергийна ефективност, ОП Региони в растеж 2014-2020 г., Програма Развитие на регионите 2021-2027 г., Националният план за възстановяване и устойчивост на Р България, DESIREE, REECL и т.н.), които съвпадат с допустимите за финансиране мерки по настоящата процедура, не са допустими крайни

получатели на помощта. На етапа на подаване на проектното предложение кандидатът декларира, че проектът не е бил физически завършен или изцяло осъществен към датата на подаване на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са направени или не от бенефициента, както и че исканата безвъзмездната финансова помощ не се предоставя за финансиране на разходи, които вече са финансирани със средства от ЕФСУ или чрез други фондове и инструменти на Европейския съюз, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента.

Отделните процедурни стъпки и етапи за подмяната на старите отоплителни устройства са описани в следващите под-раздели.

6.1. Допустими дейности

Съгласно Раздел 13.1. от насоките за кандидатстване по процедурата са допустими дейностите по доставка, монтаж и гаранционна поддръжка на екологосъобразни уреди/системи за отопление. Това включва дейности за подмяна на печки и котли, работещи с твърдо гориво, с друг вид отоплителни устройства:

- ✓ използващи единствено електричество (с изключение на електросъпротивителни отоплителни устройства и системи);
- ✓ на пелети или друг вид дървесна биомаса, в зависимост от заявените предпочитания на крайните получатели на помощта;
- ✓ свързване/повторно свързване към топлопреносна мрежа.

Допустими са и дейности по изграждане на вътрешна отоплителна инсталация до „замазка/мазилка“. Новите устройства следва да отговарят на специфичните технически параметри, заложи в европейското и национално законодателство: Закон за техническите изисквания към продуктите, транспониращ Директива 2009/125/ЕО за създаване на рамка за определяне на изискванията за екодизайн към продукти, свързани с енергопотреблението (Директива 2009/125/ЕО), в регламентите, приети съгласно чл. 15 от посочената директива, както и в Наредбата за допълнителните мерки, свързани с прилагането на регламенти, приети съгласно чл. 15 от Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за определяне на изискванията за екодизайн към продуктите, свързани с енергопотреблението и др. приложими.

Екипът ни препоръчва да не се финансират дейности по изграждане на външни и вътрешно-сградни връзки и инсталации, както и дейности, свързани с конструктивно укрепване на покривни конструкции/подмяна на електрически инсталации при доставка и монтаж на фотоволтаични системи за собствено потребление (СМР). Мотивите за предложението са следните:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

- ✓ Ако тези дейности бъдат допустими при кандидатстването, ще се намали броят на обхванатите крайни бенефициенти, тъй като разполагаемият финансов ресурс ще се ограничи. Намалението на емисиите ФПЧ съответно ще е по-малко, тъй като ще се доставят и монтират по-малко нови отоплителни устройства/източници на енергия, които ще заменят старите отоплителни устройства на дърва и въглища. Крайната цел на проекта е да се намалят колкото е възможно повече емисии на прахови частици.
- ✓ Финансирането на СМР води до рискове за проекта. Изпълнението на проекта ще бъде затруднено и има вероятност от забавяне на подмяната на отоплителните устройства, тъй като ще е необходимо да се възлагат и изпълняват поръчки за строително-монтажни работи. В допълнение, контролът на тяхното изпълнение ще бъде труден, предвид спецификата на дейността в домовете на крайните получатели и ще изисква допълнителен финансов ресурс за надзор и контрол на СМР.
- ✓ Съществува риск от възникване на недоволство и жалби, от страна на крайни получатели, недоволни от извършените СМР, предвид необходимостта от къртене на стени/подове в домовете им и почистване след това, както и условието на финансиращата програма при СМР да се финансира до замазка/мазилка. Опитът показва, също така, че по изключение домакинствата разполагат с проектна документация на жилището, от която да и видима прокараната в стените/подовете на жилища електрическа мрежа и ВиК мрежа и често в такива случаи при прокаране на нова мрежа (в случая вътрешноградни отоплителни връзки) се поврежда съществуващата инфраструктура, което допълнително ще усложни реализацията на СМР в жилищата. В тези случаи ще е необходим и допълнителен финансов ресурс и допълнителни специалисти за поправка на допуснатите повреди по съществуваща вътрешноградна инфраструктура. Срещана практика е при извършване на ремонтни дейности в жилище собственикът да е недоволен от извършените СМР, когато гражданите финансират сами ремонтни дейности, въпреки че собствениците сами проучват и избират изпълнителя за такива дейности. Тъй като общината ще се явява възложител на СМР, недоволството и жалбите от СМР дейностите ще са насочени към нея, дори и в случаите, когато изпълнителят на СМР извърши точно и в срок дейността. Това от своя страна, би компрометирало самия проект още от началото и отказало потенциални кандидати за участие в следващи покани за кандидатстване.
- ✓ Домакинства без налични изградени инсталации, които биха имали финансови затруднения да изградят такива инсталации имат възможността да кандидатстват за други допустими опции (напр. отопление с климатици или с топовъздушни камини на пелети), които не изискват СМР.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

- ✓ При възлагане на поръчка от община Шумен за подмяна на отоплителните уреди, която включва и СМР на външни и вътрешно-сградни връзки и инсталации, предметът на поръчката относно СМР ще е неясен, тъй като всеки дом има специфика и не е възможно да се определят количествените параметри на СМР, в т.ч. къргене, поставяне на тръби, поправки при повреда на налична скрита инфраструктура в домовете и др. Поради това включването на СМР като допустима инфраструктура крие голям риск за изпълнението на договорите и спорове между общината и изпълнителя, а от друга страна спорове между общината и крайните получатели.

Съгласно насоките за кандидатстване е допустима и доставка, монтаж, гаранционна поддръжка и застраховка на фотоволтаични системи за собствено потребление. Подкрепата по тази дейност е допустима само за домакинства, които получават помощи за отопление през отоплителния сезон при следните условия:

- ✓ избраната отоплителна алтернатива е термопомпа „Въздух-въздух“;
- ✓ домакинството притежава самостоятелен жилищен обект (еднофамилна жилищна сграда), имащ електромер и партиден номер;
- ✓ жилището е основно за кандидата краен получател на помощта;
- ✓ жилището не е свързано към топлопреносна мрежа.

Дейността включва доставка и монтаж върху покривни конструкции на еднофамилни жилищни сгради и гаранционна поддръжка на фотоволтаични системи за собствено потребление с максимално допустима мощност – 4 kW, с допълване на енергия от мрежата; батерии и устройства, непозволяващи връщане на електричество в мрежата; застраховане на новите активи. Дейността включва и изготвяне на проект за изграждане и монтаж на фотоволтаична система върху покривна конструкция, както и преценка за устойчивостта на външни фактори, включително климатични рискове, и безопасността на съоръжението.

6.2. Допустими отоплителни устройства, за които може да се кандидатства

В Приложение № 5 към утвърдените насоки за кандидатстване са определени основните параметри, на които следва да отговарят новите отоплителни устройства. Минималните техническите параметри, посочени там, са взети предвид от общината при изготвяне на техническите спецификации за обществените поръчки за доставка и монтаж на новите уреди. На база на извършеното социологическо проучване екипът ни определи следните видове уреди, за които може да се кандидатства:

- ✓ Топловъздушна камина на пелети със закрыта горивна камера
- ✓ Камина на пелети с водна риза
- ✓ Пелетен котел

- ✓ Климатик
- ✓ Термопопа сплит система „въздух-вода“
- ✓ Стоманени панелни радиатори

Въз основа на наличните данни за разполагаемия бюджет за изпълнение на проекта, както и на база заявените нагласи на гражданите за участие в процедурата, екипът ни предлага:

- ✓ За радиатори да имат право да кандидатстват лица, които са заявили с Формуляра за кандидатстване желание за отопление на водна риза (пелетни камини на водна риза, пелетни котли, свързване към топлопреносна мрежа). Общият брой на радиаторите, за които може да се кандидатства за един обект, е максимум 3 броя, независимо от вида им;
- ✓ Когато желанието за отопление е чрез климатици или топовъздушни камини на пелети със закрыта горивна камера, да се предоставят най-много общо 3 броя климатици/камини за един обект, независимо от мощността им.

За всички останали отоплителни уреди, посочени по-горе, е допустимо да се кандидатства за един отоплителен уред за един обект или за повече от един обект, когато е заявено колективно решение за отопление. На кандидатите, одобрени за участие в проекта, да се предоставя заедно с новото отоплителното оборудване, безвъзмездно:

- ✓ доставката до дома, внасянето и монтажа в жилището на новото отоплително оборудване;
- ✓ минимум двегодишна гаранция и гаранционно обслужване на доставеното и монтирано ново отоплително оборудване;
- ✓ годишен технически преглед и профилактика на доставеното ново отоплително оборудване, след първия отоплителен сезон;
- ✓ писмени инструкции за експлоатация и поддръжка на отоплително оборудване;
- ✓ обучение на място, при доставката на новото оборудване, за неговата правилна експлоатация и поддръжка;
- ✓ демонтаж на старото отоплително оборудване на дърва или въглища, изнасянето му от обекта, транспортирането и предаването му от общината за рециклиране.

6.3. Допустимост на крайните получатели

За да бъдат допуснати до подаване на заявления за получаване на финансова помощ за подмяна на отоплителните уреди на дърва и/или въглища с алтернативни кандидатите следва да отговарят на минималните изисквания за допустимост.

Допустими кандидати за безвъзмездно финансиране за подмяна на конвенционални отоплителни уреди на твърдо гориво с алтернативни по „Подобряване качеството на атмосферния въздух в община Шумен” са:

- ✓ Физически лица, собственици или съсобственици на имот с жилищно предназначение в едноетажни или многоетажни жилищни сгради, в които имот за отопление се използват уреди (печки, котли, камини) с дърва и/или въглища.
- ✓ Юридически лица, собственици или съсобственици на имот в едноетажни или многоетажни жилищни сгради, в които имот за отопление се използват уреди (печки, котли, камини) с дърва и/или въглища.
- ✓ Имотът трябва да се намира в регулационните граници на населените места на територията на община Шумен.

Физическите лица имат възможност да кандидатстват, като изберат един от следните варианти:

- ✓ Физическото лице самостоятелно кандидатства за подмяна на отоплителен уред на дърва/въглища в жилището си с ново отоплително устройство;
- ✓ Група от две или повече физически лица собственици на самостоятелни имоти - жилищни обекти в жилищна сграда, които до момента на кандидатстването се отопляват самостоятелно с уреди на дърва/въглища, могат да кандидатстват за прилагане на общо колективно решение за локално отопление и да заменят отоплителните си уреди на дърва/въглища с едно общо отоплително устройство за всички жилищни обекти на лицата от групата;
- ✓ Група от физически лица собственици на самостоятелни жилищни имоти в многофамилна жилищна сграда, които до момента на кандидатстването се отопляват като ползват общо локално отопление с дърва/въглища, могат да изберат следния вариант:

А) едно отоплително устройство и/или сградна инсталация за всички домакинства в групата или

Б) отделни отоплителни устройства и/или сградна инсталация за всяко от домакинствата в групата или

В) отделни отоплителни устройства за някои от домакинствата в групата и едно общо – за останалите домакинства на общо локално отопление, както и сградна инсталация за всички домакинства.

Всеки кандидат физическо лице трябва да отговаря на следните критерии за допустимост:

- Да е подал за участие в проекта правилно попълнено Заявление за кандидатстване (по Образец) с приложени към него документи и декларации. Заявлението за кандидатстване се подава от собственик или упълномощено лице.
- Да е собственик/съсобственик на жилище, за отоплението на което се използва отоплителен/и уред/и на дърва и/или въглища. Жилището да се намира на адрес, попадащ в териториалния обхват на община Шумен. Собствеността/съсобствеността се проверява по служебен път;
- Да осигури съгласие от съсобственик/съсобственици на жилището, в което ще се сменя старото отоплителното оборудване с ново отоплително устройство, в случай че кандидатът, който подава документите за кандидатстване, притежава по-малко от 51% от идеалните части на имота (това изискване се прилага, ако има такъв съсобственик/съсобственици). Съгласието се удостоверява чрез подписване на декларация по образец от съсобственик/съсобственици, които заедно с кандидата притежават най-малко 51% от идеалните части на жилището;
- Жилището, за което се кандидатства за подмяна на отоплителното устройство, да се ползва само за жилищни нужди;
- В Заявлението за кандидатстване кандидатът да е заявил желание за безвъзмездно получаване на точно определено допустимо ново отоплително устройство от посочените видове отоплително оборудване, алтернативни форми за отопление на домакинствата. Не се допуска кандидатът да заяви за получаване друг вид отоплително устройство и повече на брой отоплителни устройства, освен вече заявените;
- Да е запознат и да декларира съгласие със съдържанието на проекта на договор с общината, който кандидатът следва да подпише впоследствие за доставката, монтажа и гаранционно обслужване на новите отоплителни уреди, в т.ч. съгласие за безвъзмездно предаване на старите отоплителни уреди на дърва и/или въглища на избран от общината изпълнител с цел тяхното последващо рециклиране. Към настоящата покана е публикуван проект на договора;
- Да декларира, че ще използва новото отоплително/и устройство/а най-малко до изтичане на период от 3 години от датата на подмяна на старото отоплително устройство на твърдо гориво и съобразно гаранционния му/им срок;
- Да декларира, че е съгласен да му бъдат извършвани проверки след подмяната на отоплителното устройство на твърдо гориво до изтичане на период от 3 години от датата на подмяна;
- Да декларира, че е съгласен със задължението да използва конкретен тип гориво, указано от производителя за съответното отоплително устройство (когато е

приложимо). Параметрите на този тип гориво следва да бъдат изрично указани на крайния потребител, когато се подменя печка с отоплителен уред, който отговаря на изискванията за екодизайн и използва като гориво пелети;

- Да изгради за своя сметка отоплителна инсталация и други връзки, ако няма изградени такива, преди доставката и монтажа на новото отоплително устройство (когато е приложимо – за отоплителен уред на водна риза или котел);
- Да е съгласен доброволно да предостави своите лични данни за използване за целите на кандидатстването във връзка с изискванията на законодателството за защита на личните данни. В съответствие с изискванията на Общия регламент за защита на личните данни (GDPR), считано от 25 май 2018 г. в такива случаи се подписва декларация с Уведомление за поверителност. Декларация с Уведомление за поверителност се подписва и от съсобственик/ци на имота, в който се доставя новото отоплително устройство, в случаите посочени в настоящата покана;
- Да не е използвал безвъзмездно финансиране от национални или общински програми, или програми на ЕС или други програми за закупуване или предоставяне на отоплителни уреди;
- Да е заплатил към момента на кандидатстването дължимите до края на предходната календарна година местни данъци и такси.

Кандидатът юридическо лице, както и кандидатът физическо лице, което упражнява стопанска дейност чрез притежасваното от него жилище, трябва да отговарят на следните изисквания:

- Да извършват стопанска дейност в самостоятелен обект или да отдават под наем за извършване на стопанска дейност самостоятелен обект в жилищна сграда, в който обект за отопление се използва отоплителен уред на дърва и/или въглища;
- Да е регистрирано юридическо лице на адреса на самостоятелния обект, в който ще се подменя отоплителен уред на твърдо гориво;
- Собствеността на обекта е на юридическото лице или на физическо лице - собственик, съсобственик, управител или представляващ юридическото лице съгласно учредителните документи;
- Допустимо е кандидатът да е съсобственик на по-малко от 51% идеални части от имота, като в този случай е необходимо писмено съгласие от друг/и съсобственик/ци на имота, заедно с когото/които кандидатът трябва да притежава повече от половината от собствеността върху имота. Съгласие от съсобственик се удостоверява с декларация. Собствеността/съсобствеността се проверява по служебен път;

- Имотът трябва да се намира в регулационните граници на населените места на територията на община Шумен;
- Имотът не може да е общинска или държавна собственост;
- Основната дейност на юридическото лице да не е:

1. В сектора на рибарството и аквакултурите, обхванати от Регламент (ЕО) № 104/2000 на Съвета;

2. В сектора на първично производство на селскостопански продукти;

3. В сектора на преработка и продажба на селскостопански продукти, в следните случаи:

- когато размерът на помощта е определен въз основа на цената или количествата на този вид продукти, които се изкупуват от първичните производители или се предлагат на пазара от съответните предприятия; или
- когато помощта е обвързана със задължението да бъде прехвърлена частично или изцяло на първичните производители;

4. Свързана с износ към трети държави или държави-членки, по-специално помощи, които са пряко свързани с изнесените количества, с изграждането и функционирането на дистрибуторска мрежа или с други текущи разходи във връзка с износа;

5. Подчинена на използването на национални продукти за сметка на вносни.

- Да не е в затруднено положение по смисъла на законодателството за държавни помощи. Съгласно т. 20 от раздел 2.2. „Материално приложно поле Значение на понятието „предприятие в затруднено положение“ от Съобщение на Комисията „Насоки за държавна помощ за оздравяване и реструктуриране на нефинансови предприятия в затруднено положение (2014/С 249/01), едно предприятие се намира в затруднено положение, ако е налице поне едно от следните обстоятелства:

а) в случай на дружество с ограничена отговорност, когато записаният му акционерен капитал е намалял с повече от половината в резултат на натрупани загуби. Такъв е случаят, когато приспадането на натрупаните загуби от резервите (и всички други елементи, които по принцип се считат за част от собствения капитал на дружеството) води до отрицателен сбор, който надвишава половината от записания капитал.

б) в случай на дружество, при което поне някои от съдружниците носят неограничена отговорност за задълженията на дружеството, когато капиталът, вписан в баланса на дружеството, е намалял на половина поради натрупани загуби.

в) когато предприятието е в процедура по колективна несъстоятелност или отговаря на критериите на вътрешното право, за да бъде подложено на процедура по колективна несъстоятелност по искане на неговите кредитори.

г) когато предприятието не е МСП и през последните две години съотношението задължения/собствен капитал на предприятието е било по-голямо от 7,5 и съотношението EBITDA/лихвено покритие на предприятието е било под 1,0.

- В Заявлението за кандидатстване, кандидатът да е заявил желание за безвъзмездно получаване на точно определено допустимо ново отоплително устройство от посочените видове отоплително оборудване, алтернативни форми за отопление на домакинствата. Не се допуска кандидатът да заяви за получаване друг вид отоплително устройство и повече на брой отоплителни устройства, освен вече заявените;
- Да декларира, че ще използва новото отоплително/и устройство/а най-малко до изтичане на период от 3 години от датата на подмяна на старото отоплително устройство на твърдо гориво и съобразно гаранционния му/им срок;
- Да декларира, че е съгласен да му бъдат извършвани проверки след подмяната на отоплителното устройство на твърдо гориво до изтичане на период от 3 години от датата на подмяна;
- Да декларира, че е съгласен със задължението да използва конкретен тип гориво, указано от производителя за съответното отоплително устройство (когато е приложимо). Параметрите на този тип гориво следва да бъдат изрично указани на крайния потребител, когато се подменя печка с отоплителен уред, който отговаря на изискванията за екодизайн и използва като гориво пелети;
- Да изгради за своя сметка отоплителна инсталация и други връзки, ако няма изградени такива, преди доставката и монтажа на новото отоплително устройство (когато е приложимо – за отоплителен уред на водна риза или котел);
- Да е съгласен доброволно да предостави своите лични данни за използване за целите на кандидатстването във връзка с изискванията на законодателството за защита на личните данни. В съответствие с изискванията на Общия регламент за защита на личните данни (GDPR), считано от 25 май 2018 г. в такива случаи се подписва декларация с Уведомление за поверителност. Декларация с Уведомление за поверителност се подписва и от съсобственик/ци на имота, в който се доставя новото отоплително устройство;
- Да не е използвал безвъзмездно финансиране от национални или общински програми, или програми на ЕС или други програми за закупуване или предоставяне на отоплителни уреди;

- Да е заплатил към момента на кандидатстването дължимите до края на предходната календарна година местни данъци и такси.

Критериите за подбор на кандидатите карайни получатели, в т.ч и тези за приоритизиране по райони/квартали на общината, са описани в докладите от изпълнение на дейности № 3 и 4 от настоящата обществена поръчка.

6.4. Етапи и процедури за изпълнение на дейностите

Етап 1. Обявяване на кандидатстването за нови отоплителни уреди

На уеб страницата на община Шумен и на информационно табло на входа на сградата на общинската администрация се публикува Покана за кандидатстване за подмяна на конвенционални отоплителни уреди на дърва и въглища с нови алтернативни отоплителни уреди, отговарящи на съвременните екологосъобразни и енергийно ефективни изисквания. Общината, съобразено с графика за изпълнение на проекта и по преценка, публикува една покана за целия период на изпълнение, или отделни покани, обхващащи различни времеви периоди. Поканата се публикува и в социални мрежи, регионални печатни и интернет издания, регионални медии (радиа и телевизионни канали). Следва да се използват всички комуникационни канали за максимално популяризиране. Общината се подпомага от избран външен изпълнител за изпълнението на дейност провеждане на информационна кампания за населението.

В Поканата за кандидатстване е определено конкретното място, където кандидатите собственици/пълномощниците следва да подават заявленията за кандидатстване, а именно:

- ✓ В информационен център/офис на общината;
- ✓ по електронен път на специално създаден за целта електронен адрес. Документите се подават с електронен подпис или в подписан и сканиран формат.

В поканата се посочва начална и крайна дата за приемане на заявления за кандидатстване. Поканата е адресирана към кандидати физически лица и кандидати юридически лица.

Със съдействието на избран външен изпълнител, общината предоставя консултации на гражданите и юридическите лица чрез дейности като:

- ✓ организиране на срещи с етажната собственост, използващи за отопление дърва и въглища;
- ✓ посещение по домовете на заявителите интерес граждани, с цел консултации;
- ✓ комуникация по електронна поща – разпращане на информационни материали и на заявления за подмяна на топлоуредите;

- ✓ разкриване на телефонна линия – осигуряване на колцентър за входящи и изходящи обаждания, с цел разясняване на условията за допустимост и подпомагане на попълването на заявленията, събирането на необходимите документи и уговаряне на посещенията на техническите екипи в домовете на представителите на целевата група;
- ✓ организиране и оборудване на мобилни екипи за събиране на заявления по домовете на представителите на целевата група;
- ✓ поддържане и актуализиране на информация за програмата и на образци на необходимите документи на сайта на общинската администрация.

Към поканата за подаване на Заявления за кандидатстване се публикуват и следните документи:

- ✓ Образец на Заявление за кандидатстване на физически лица с индивидуално или колективно решение за отопление;
- ✓ Образец на Заявление за кандидатстване на юридически лица;
- ✓ Образец на Декларация за съгласие с условията на проекта – за физически и юридически лица;
- ✓ Образец на Декларация за съгласие от съсобственик;
- ✓ Образец на Декларация за съгласие за събиране, използване и обработване на лични данни;
- ✓ Образец на декларация от всички собственици на жилищни обекти за за подмяна на индивидуалните уреди за отопление на твърдо гориво с общо решение за локално отопление
- ✓ Образец на декларация – минимални и държавни помощи за кандидати юридически лица;
- ✓ Проект на договор с физически лица;
- ✓ Проект на договор с юридически лица.

Етап 2. Подаване на Заявления за кандидатстване. Проверка за пълнота на документите и технически огледи

Подаването на необходимите документи за кандидатстване, както и попълването и подписването на самите заявления, се извършва лично от собствениците на жилища, за които се кандидатства или от изрично упълномощено лице. В случай, че Заявлението се подава от пълномощник **не е необходимо на етап кандидатстване** той да представи **нотариално заверено Пълномощно**, с което собственика на жилището, за което се кандидатства го упълномощава да подаде документите за кандидатстване от негово име, да подпише договор (ако случаят е такъв) и т.н. съгласно предвиденото в пълномощното, включително и генерално такова. Упълномощителят носи отговорност за всички

подадени данни, подписани декларации и други действия, извършени от лицето, което е упълномощил. Следните документи се подават подписани от собственика-кандидат:

За физически лица с индивидуално решение за отопление

- ✓ Заявление за кандидатстване (*Образец №1*);
- ✓ Декларация за съгласие с условията на проекта (*Образец №2*);
- ✓ Декларация за съгласие от съсобственик (*Образец №3*);
- ✓ Декларация за съгласие за събиране, използване и обработване на лични данни (*Образец № 4*);
- ✓ Подписано от кандидата пълномощно за упълномощаване на друго лице да подаде документите за кандидатстване от негово име и/или и да подпише договор с общината за доставка и монтаж на избраното устройство за отопление (ако това е случая)- в случай, че собственикът по различни причини е възпрепятстван или затруднен в определения за кандидатстване срок да подаде документите за кандидатстване, те могат да бъдат подадени от упълномощено лице, което лице в последствие може и да подпише договора с общината. Пълномощното е в свободен текст. Допуска се и представянето на генерално пълномощно. На етапа на кандидатстване не се изисква нотариална заверка на пълномощното. Такава, обаче се изисква при сключване на договор;
- ✓ Декларирани в ЗК данни от лицата относно получавани помощи (за отопление или друг вид месечни помощи), наличие на ТЕЛК, живущи възрастни/малки деца в жилището се проверява по служебен път.

За физически лица с колективно решение за отопление

- ✓ Заявление за кандидатстване – подава се едно общо заявление за всички собственици (*Образец №1А или Образец № 1Б*);
- ✓ Декларация за съгласие с условията на проекта – подават се отделни декларации от всеки един собственик (*Образец №2*);
- ✓ Декларация за съгласие от съсобственик (*Образец №3*);
- ✓ Декларация за съгласие за събиране, използване и обработване на лични данни - подават се отделни декларации от всеки един собственик (*Образец № 4*);
- ✓ Обща декларация от всички собственици на жилищни обекти в жилищна сграда за съгласие за подмяна на индивидуалните уреди за отопление на твърдо гориво с общо решение за локално отопление (*Образец № 5*);
- ✓ Пълномощно (в свободен текст)- подписано от собственците на имот при кандидатстване за прилагане на колективно решение за отопление, с което упълномощава един от кандидатите да ги представлява за целите на подаване на заявлението и подписване на договора с общината;

- ✓ Решение на Общото събрание на етажната собственост или на Сдружението на собствениците по реда на Закона за управление на етажната собственост – ако е приложимо (в случай, че сградата, в която се намират жилищните обекти е етажна собственост). В решението на общото събрание на етажната собственост/сдружението на собствениците се посочват взетите решения за избраните начини за отопление за всяко домакинство измежду следните опции: А) едно отоплително устройство и/или сградна инсталация за всички домакинства в групата или Б) отделни отоплителни устройства и/или сградна инсталация за всяко от домакинствата в групата или 12 В) отделни отоплителни устройства за някои от домакинствата в групата и едно общо – за останалите домакинства на общо локално отопление, както и сградна инсталация за всички домакинства.

За юридически лица

- ✓ Заявление за кандидатстване (*Образец №1В*);
- ✓ Декларация за съгласие с условията на проекта (*Образец №2*);
- ✓ Декларация за съгласие от съсобственик на имота, за който се кандидатства (*Образец №3*);
- ✓ Декларация за съгласие за събиране, използване и обработване на лични данни (*Образец № 4 с приложение*);
- ✓ Декларация за минимални и държавни помощи; (*Образец № 6*)

В присъствието на кандидата (собственик/упълномощеното лице), при подаване на документите на място или след разпечатване на документите, получени по електронната поща се извършва проверка за наличие на подпис и дата върху всички документи и за пълнота на документите – дали са представени необходимите приложения към заявлението за кандидатстване.

Трябва да се има предвид, че в случаите на колективно решение за отопление заявлението за кандидатстване е едно общо за всички собственици, участващи в колективното решение, но Декларациите Образец №2, Образец №4 и Образец №3 (в случаите, в които е приложимо) са отделни за всеки собственик.

При констатирани грешни данни/пропуски, които могат да се отстранят в момента, собственикът-кандидат/пълномощникът отстранява пропуската/ извършва нужната корекция на място като отстрани попълва датата на направената корекция и се подписва.

След извършване на проверката се въвежда необходимата информация в нарочен регистър и се генерира входящ номер.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

С оглед защита на личните данни, след регистрация на заявлението за кандидатстване, във всички публикувани съобщения/информации кандидатите ще бъде посочвани само с входящия регистрационен номер.

Етап 3. Проверка за пълнота и съгласуваност на данните от заявленията за кандидатстване

Стъпка 1. Проверка за пълнота и съгласуваност на данните от заявлението за кандидатстване

Дейностите от този етап се извършват от общината с помощта на избран външен изпълнител. Всяко подадено Заявление за кандидатстване и съпътстващите документи са предмет на щателна проверка за наличие на необходимите данни и тяхната съгласуваност, съгласно следните указания в таблицата:

Таблица № 11: Проверка за наличие на необходимите данни и тяхната съгласуваност при подаване на Заявленията за кандидатстване (ЗК)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

Ако се констатира липса на някой от изискуемите документи или несъответствие/грешка, собственикът-кандидат/пълномощникът се уведомява за това по е-мейл (ако такъв е посочен) или по телефона. Изрично се посочва / обяснява, че липсващите документи и несъответствията / пропуските могат да бъдат представени / отстранени в рамките на определения срок.

При констатирани грешни данни/пропуски, същите могат да се отстранят след разговор по телефона със собственикът-кандидат/пълномощникът. За целта длъжностното лице в момента на разговора, отстранява пропуската/ извършва нужната корекция като отстрани записва, че корекцията е уточнена по телефона и се подписва.

Данните от заявленията за кандидатстване, които успешно са преминали проверката за пълнота и съгласуваност се въвеждат в база данни.

Стъпка 2. Обявяване на резултатите от Стъпка 1

Резултатите от извършените проверки в рамките на Етап 1 се публикуват на интернет страницата на общината. Публикуваната информация представлява списък на подадените и регистрирани заявления за кандидатстване, който с оглед защита на личните данни, включва само входящия регистрационен номер, под който е регистрирано подаденото заявление, а също и резултата от проверката, съответно дали е одобрено или отхвърлено и констатациите, наложени отхвърлянето. На кандидатите, които са с отхвърлени заявления поради констатации, свързани с право на собственост/съсобственост и/или платени местни такси се дава срок за оспорване на посочените констатации. Така се елиминира вероятността дадено заявление да бъде отхвърлено поради технически пропуски/грешки от страна на проверяващите.

На допълнителна проверка подлежат представените аргументи/документи от засегнатите кандидати и извършва промени в списъка, ако е необходимо. Изготвя се окончателен списък с всички заявления, които успешно са преминали Етап 1, и следователно преминават към Етап 3.

Стъпка 3. Изпълнение на дейност „Подмяна на отоплителни устройства - съпътстваща дейност за проверка на домакинства“

След обявяване на списъка с одобрените заявления за кандидатстване се извършват огледи от технически екипи на място. Проверките се извършват по график и в срок, максимално близък до момента на подаване на заявлението за подмяна на топлоуредите. Целта е да се обследват конкретните параметри за подмяна на отоплителните устройства чрез посещения на място в домакинствата/обектите, които са заявили желание да им бъдат подменени отоплителните устройства. Следва да се верифицира информацията,

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

получена в резултат от подадените заявления, както и да се съберат достоверни физически характеристики на обекта (степен на саниране, наличие на подменена дограма и топлинна изолация на външните ограждащи елементи, ремонт/подмяна на електрическа инсталация на сградата и др.) в контекста на подмяната на старите отоплителни устройства на дърва и въглища с нови, вкл. техническа приложимост на заявления предпочитан алтернативен вид отопление.

Посещението на място в обект, за който са получени заявления за подмяна на отоплителните уреди, трябва да:

- ✓ установи наличие и вид на отоплителни уреди на дърва и въглища;
- ✓ оцени общата отоплителна кубатура на жилищния имот и на помещенията, които ще се отопляват и при наличието на сериозно разминаване между оценката и заявените уреди при кандидатстването;
- ✓ консултира кандидата за препоръчителната оптимална мощност на новия уред, който да бъде инсталиран;
- ✓ в случаите, които бъде установено непригодност/неподходящ за имота заявен отоплителен уред – да даде препоръки за най-подходящ алтернативен отоплителен уред. В тези случаи в протокола от посещението на място се посочва новото отоплително решение и се подписва от двете страни в случай на съгласие с отправените препоръки.
- ✓ обследва състоянието на електрическата инсталация в имота и да даде препоръки, ако се установи, че мястото за включване на уреда към електрическата мрежа е неподходящо или има белези, че състоянието на инсталацията би създавало проблеми;
- ✓ даде препоръки за място за монтаж на новите отоплителни устройства и, ако е необходимо, за осъществяване на допълнителни ремонтни дейности от страна на домакинствата за осигуряване на подходящи условия за поставяне на новите отоплителни устройства;
- ✓ заснеме уреда на твърдо гориво, който ще бъде подменян; да състави протокол за посещението с описание на всички констатации като приложи към него и снимките на уреда, който ще бъде подменян и да осигури двустранно подписване на протокола от кандидата и от лицето, извършило посещението.

В случай, че след посещението на място се установи, че заявеният от кандидата уред за отопление не е подходящ, се попълва обособен раздел в разработена техническа карта, в който се посочват подходящите уреди и при съгласие се подписва от крайния получател. Техническата карта става неразделна част от подадените документи за кандидатстване.

В случаите, в които домакинството получава целеви помощи за отопление и е избрало да се отоплява с климатици, следва да му бъде отправена препоръка и за монтиране на фотоволтаична система за собствено потребление със съоразение за локално съхранение на енергията.

Резултатите от проверката на място се въвеждат в база данни. Данните за домакинствата, отговарящи на критериите за доставка и монтаж на фотоволтаични системи за собствено потребление се въвеждат в базата данни по начин, който да осигурява ясна видимост на информацията. При констатиране на данни и информация, различни от тези, попълнени в заявлението за кандидатстване, за меродавни се считат данните от извършените проверки на място.

Етап 4. Присъждане на точки и класиране на кандидатите

Извършва се оценка и приоритизация на подадените заявления за кандидатстване в съответствие с критериите за приоритетност, посочени в докладите за изпълнение на дейности № 3 и 4 от настоящата обществена поръчка. Приоритизация се извършва при по-голям брой подадени заявления за кандидатстване спрямо разполагаемия ресурс. Разходаването на ресурса се проследява на определен времеви период съобразно динамиката на подаване на заявления за кандидатстване.

Етап 5. Обявяване на крайните резултати

Списък на одобрените кандидати се публикува на интернет страницата на община Шумен. С оглед защита на личните данни, списъкът включва само входящия регистрационен номер, под който е регистрирано подаденото заявление за кандидатстване и брой получени точки по критериите за оценка.

В случаите на предстоящо изграждане на инсталация, използваща пелети и за термopомпи „вода-въздух“ одобреният кандидат в срок до 3 (три) месеца след датата на подписване на договора е длъжен:

- да извърши за своя сметка всички строително-монтажни работи по изграждане на отоплителна инсталация и връзки, с изключение на доставката и монтажа на новото отоплително устройство – в случай на необходимост от извършване на СМР;
- да уведоми писмено общината след приключване изпълнението на дейностите по изграждане на инсталацията.

В случаите на предстоящо изграждане на фотоволтаична инсталация, одобреният кандидат в срок до 3 (три) месеца след датата на подписване на договора е длъжен:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

- да извърши за своя сметка всички строително-монтажни работи по ремонт на електрическата инсталация и други необходими дейности (в случай на необходимост), съобразно изготвения и одобрен технически проект за монтаж на фотоволтаичната система;
- да уведоми писмено общината след приключване изпълнението на дейностите по ремонтните дейности.

Етап 6. Сключване на договор с крайните получатели

Община Шумен ще покани одобрените кандидати да подпишат договор за безвъзмездно получаване на избраното отоплително устройство в определен срок считано от датата на уведомяването (начините на уведомяване се оповестяват предварително). Срокът за подписване на договора след уведомяването се посочва предварително и в поканата за кандидатстване. След изтичането на срока за подписване, кандидатът се уведомява за анулирането на подаденото от него заявление и се пристъпва към подписване на договор със следващия класиран кандидат.

Примерният проект на договор е публикуван за информация на кандидатите, като приложение към поканата за кандидатстване. За домакинствата, получаващи целеви помощи за отопление и избрали да се отопляват с климатици, в договорите се включват клаузи относно проектирането, доставката и монтажа на фотоволтаични системи за собствено потребление и съоразения за локално съхранение на енергията.

В случай, че до подписването на договор одобрен кандидат се откаже от участие, общината информира следващия класиран кандидат и сключва договор с него.

Общината ще информира своевременно одобрените кандидати за прогнозната дата за сключване на договор.

При подписване на договор се представя нотариално заверено пълномощно в случаите на упълномощено лице.

Етап 7. Избор на изпълнители за основните дейности по доставка, монтаж и гаранционна техническа поддръжка на новите отоплителни устройства; за дейностите по проектиране, доставка и монтаж на фотоволтаични системи за собствено потребление; демонтаж на подменяните отоплителни устройства

Изборът на Изпълнители за дейностите по доставка, монтаж и гаранционна техническа поддръжка на новите отоплителни устройства (електричество, пелети), по проектиране, доставка и монтаж на фотоволтаични системи за собствено потребление, както и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

демонтаж на подменяните отоплителни устройства, се извършва, прилагайки принципите на:

- равнопоставеност и недопускане на дискриминация;
- свободна конкуренция;
- пропорционалност;
- публичност и прозрачност.

Съгласно утвърдените насоки за кандидатстване по процедурата, обществените поръчки за доставка на нови отоплителни уреди и демонтаж на старите, следва да са обявени към датата на подаване на проектното предложение в ИСУН, а изпълнител следва да е избран в рамките на 12 месеца от одобрението на проекта.

При разработването на ТС са взети предвид разпоредбите на чл. 48 и чл. 49 от ЗОП. ТС ще включва всички уреди, идентифицирани като възможни решения за екологични отоплителни устройства. На тази база са разработени критериите за подбор и критериите за възлагане.

От участниците в обществената поръчка за доставка на новите отоплителни уреди ще се изисква представянето на сертификат от производителя, с който да се гарантира, че отоплителните устройства, с които се подменят старите печки на дърва/въглища, отговарят на техническите параметри, посочени в техническата спецификация и определение в Приложение № 5 към насоките за кандидатстване.

Обществената поръчка за доставка на отоплителни уреди е разделена на следните обособени позиции:

- Инверторни климатици за битово отопление;
- Отопителни устройства за битово отопление на пелети;
- Термопомпи „вода-въздух“.

Прогнозните бюджети и количества по обособените позиции са изчислени на база проведено социологическо проучване и на база проведено пазарно проучване за определяне на средни/пределни цени.

Обществената поръчка за избор на изпълнител за проектиране, доставка и монтаж на фотоволтаични системи за собствено потребление, в т.ч на съоразения за локално съхранение на енергия, ще бъде обявена след набирането на заявления за кандидатстване. Целта е да бъде събрана актуална и достоверна информация относно домакинствата, които получават целеви помощи за отопление и са избрали като алтернатива за отопление климатици.

Етап 8. Демонтаж на подменяните отоплителни устройства

Община Шумен извършва необходимата организация, така че крайния получател да бъде информиран най-малко 10 (десет) дни предварително за датите на предстоящия демонтаж на старото отоплително устройство с цел уточняване на датата и часа, когато ще бъдат извършени демонтажът и изнасянето на старото отоплително устройство.

Община Шумен организира и извършва, чрез избран изпълнител, дейностите по демонтажа и изнасянето от имота на старото отоплително устройство по начин, който да следва техническата последователност на действията и същевременно да не създава неудобства на крайния получател по съхраняване на старото отоплително устройство и изнасянето му от имота. Механизмите за отчитане на приходи от предаване на старите отоплителни уреди са описани в докладът за изпълнението на Дейност № 2 от настоящата обществена поръчка.

Демонтажът на старото отоплително устройство и изнасянето му от имота се удостоверява с подписване на Приемо-предавателен протокол (Приложение към договора с крайния получател и дадено към доклада за изпълнение на дейност № 2). Приемо-предавателният протокол се подписва от крайния получател, представител на община Шумен и от конкретния изпълнител по договора за демонтаж на старото отоплително устройство и изнасянето му от имота с цел предаване за по-нататъшно оползотворяване. В случай, че жилището се е отоплявало чрез отворена зидана камина на дърва/брикети/въглища, не се подписва приемо-предавателен протокол, а се подписва Констативен протокол (приложение към Договора с крайния получател) между крайния получател и представител на община Шумен, с който се удостоверява, че жилището се е отоплявало чрез зидана отворена камина, и се прилага снимка на камината.

Етап 9. Доставка и монтажа на новите уреди. Проектиране, доставка и монтаж на фотоволтаични системи за собствено потребление

Дейностите по доставка и монтаж включват:

- внасяне, монтаж, тест, пуск и настройка на доставеното отоплително устройство;
- предоставяне на писмени инструкции за експлоатация и поддръжка на новото отоплително устройство;
- провеждане на инструктаж на крайния получател на място при доставката и монтажа на новото отоплително устройство за неговата правилна експлоатация и поддръжка;
- гаранционно обслужване на новото отоплително устройство, считано от датата на приемо-предавателен протокол за доставка, монтаж, тест, пуск и настройка на устройството, при условие на спазване от страна на крайния получател на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

изискванията за правилна експлоатация, поддръжка, конкретен тип горива, предписани от производителя (когато е приложимо), посочени в инструкцията за монтаж и експлоатация на отоплителното устройство;

- еднократен годишен технически профилактичен преглед на доставеното ново отоплително устройство след първия отоплителен сезон.

Доставката, монтаж, тест, пуск и настройка на отоплителното устройство се извършват извън отоплителния сезон, освен ако крайният получател е декларирал съгласие тези дейности да се извършват в рамките на отоплителния сезон. За начало на отоплителния сезон се счита 1-ви ноември, а за край на отоплителния сезон – 31-ви март (съгласно § 2 от Допълнителните разпоредби на Наредба № РД-07-5 от 16 май 2008 г. за условията и реда за отпускане на целева помощ за отопление).

Община Шумен извършва необходимата организация, така че крайния получател да бъде информиран най-малко 10 (десет) дни предварително за датите на предстоящия монтаж на новото отоплително устройство, с цел уточняване на датата и часа, когато ще бъдат извършени монтажът на новото отоплително устройство.

Община Шумен организира и извършва, чрез избран изпълнител/и, дейностите по монтажа на новото отоплително устройство по начин, който да следва техническата последователност на действията и същевременно да не създава неудобства на крайния получател.

Доставката, монтажа, извършването на тест, пуск и настройка на новото отоплително устройство, и информиране на крайните получатели по отношение на използването, поддръжката и почистването на устройствата, за да бъдат последните в изправност се удостоверяват с подписване на Приемо-предавателен протокол (приложение към Договора с крайния получател). Приемо-предавателният протокол се подписва от крайния получател, изпълнителя по договора за доставка и монтаж на новите отоплителни устройства и представител на община Шумен.

Извършването на годишен технически профилактичен преглед на новото отоплително устройство се удостоверява с Констативен протокол (приложение към Договора с крайния получател), подписан от крайния получател и от представител на Изпълнителя, определен от община Шумен за доставка и монтаж на новото отоплително устройство.

Община Шумен следва да гарантира чрез съответните графици и тяхното проследяване на изпълнението им, че доставката и монтажът на новите отоплителни уреди ще бъде извършена след демонтажа и предаването на уредите на твърдо гориво.

Етап 10. Проверки на място при крайните получатели в мониторинговия период

Съобразно изискванията на утвърдените насоки за кандидатстване по процедурата общината следва да извършва проверки при крайните получатели след подмяната на отоплителното устройство на твърдо гориво до изтичане на период от 3 години от датата на подмяна. В случаите, в които е приложим режим de minimis⁴, описан по-долу, общината следва да съхранява документацията относно индивидуалните помощи de minimis за период от 10 години и да изисква информация, която подлежи на представяне на министъра на финансите и на Европейската комисия при поискване. С проверките ще се гарантира, че в жилищния обект е наличен нов тип отопление, че крайният потребител използва новия тип отопление с грижата на добър стопанин – напр. отоплителното устройство не е унищожено, препродадено или преотстъпено, както и че не е демонтирано, разглобено или ремонтирано от неоторизирани лица в гаранционния и в мониторинговия срок. Допълнително, проверките на място следва да гарантират и че независимо от предоставеното ново отоплително оборудване, крайният получател не използва паралелно и устройства на твърдо гориво.

За изпълнение на горепосочените изисквания са включени клаузи в приложения към настоящия доклад проект на договор между общината и крайните получатели.

Същевременно е необходимо да бъдат разработени вътрешни процедури и контроли по отношение на начина за извършване на проверки на място. Доколкото тези проверки ще следва да обхванат голям брой крайни получатели (около 3000), е необходимо да бъдат разработени инструменти за:

- ✓ Проследяване на мониторинговия период от 3 г. (считано от датата на предоставяне на новия отоплителен уред) за всеки краен получател;
- ✓ Формиране на подходящи критерии за определяне на извадка от крайни получатели, при които да се извърши проверка на място. Такива критерии могат да бъдат базирани на извършен риск-анализ и да включват например: брой на предоставените уреди на домакинство, по-висока левова стойност на предоставеното оборудване, предоставени уреди на уязвими групи (енергийно бедни);
- ✓ Начин на уведомяване на крайните получатели за проверката;
- ✓ Протоколиране на резултатите от проверката и даване на възможност за становище на крайния получател при установени отклонения;
- ✓ Стартиране на процедура за възстановяване на средства, еквивалентни на стойността на предоставеното оборудване, при наличие на неспазване на договорни клаузи относно употребата на отоплителните устройства или други нарушения.

Посочените правила и процедури следва да бъдат разработени след стартиране изпълнението на проекта и да бъдат част от изискуемите по ПОС 2021-2027 г. вътрешни за бенефициентите документи, свързани с управлението на проектния цикъл.

VII. МЕХАНИЗЪМ ЗА АДМИНИСТРИРАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ПОМОЩИ (DE MINIMIS)

7.1. Обща информация

В случаите, в които по проект „Подобряване качеството на атмосферния въздух в община Шумен“ се предоставя безвъзмездно отоплително оборудване на юридически лица собственици на самостоятелни обекти, които извършват стопанска (икономическа) дейност, подпомагането на тези лица ще представлява минимална (de minimis) помощ по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013. В тази хипотеза администратор на помощ по смисъла на Закона за държавните помощи ще бъде община Шумен, а получатели на минимална помощ - съответните собственици на самостоятелни обекти, извършващи стопанска дейност.

В случаите, в които се прилага режим „минимална помощ“, трябва да се има предвид, че Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis (ОВ, L 352/1 от 24.12.2013 г.) (Регламент (ЕС) №1407/2013) не се прилага за помощи, предоставяни на предприятия, които извършват дейност:

1. в сектора на рибарството и аквакултурите, обхванати от Регламент (ЕО) № 104/2000 на Съвета;
2. в сектора на първично производство на селскостопански продукти
3. в сектора на преработка и продажба на селскостопански продукти, в следните случаи:
 - когато размерът на помощта е определен въз основа на цената или количествата на този вид продукти, които се изкупуват от първичните производители или се предлагат на пазара от съответните предприятия;
 - когато помощта е обвързана със задължението да бъде прехвърлена частично или изцяло на първичните производители;
4. свързана с износ към трети държави или държави-членки, по-специално помощи, които са пряко свързани с изнесените количества, с изграждането и функционирането на дистрибуторска мрежа или с други текущи разходи във връзка с износа;

Подпомагането ще представлява минимална помощ, когато:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

- подпомагани самостоятелни обекти се използват за извършване на стопанска дейност по предназначение (напр. магазини);
- подпомагани самостоятелни обекти се отдават под наем за жилищни или нежилищни нужди (например офиси, ателиета);
- подпомагани самостоятелни обекти се използват от собствениците за извършване на дейност като търговец и/или за упражняване на свободни професии (например фризьорски салони);
- собствениците на самостоятелни обекти извършват други стопански дейности в/чрез тези обекти.

Случаите, в които търговци (например юридически лица - търговски дружества) са собственици на самостоятелни обекти, същите следва да се считат за получатели на минимална помощ.

Минималната помощ не следва да надвишава левовата равностойност на 200 000 евро за период от 3 (три) последователни бюджетни години. Преди предоставянето на помощта служителите на общината следва да извършат проверки, от които да е видно, че няма да бъде превишен тавана на подпомагане. Така определеният таван на подпомагане се прилага за „едно и също предприятие“ по смисъла на чл. 2, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013. При определяне на посочения таван се вземат предвид и разпоредбите на чл. 3, пар. 8 и 9 от Регламент (ЕС) № 1407/2013. В случай че предприятието (собственикът на обекта, извършващ стопанска дейност) и/или субектите, с които то образува „едно и също предприятие“ по смисъла на чл. 2, пар. 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013, са получавали друга минимална помощ, минимална помощ от ПОС 2021-2027 г. може да бъде предоставена само за остатъка от сумата, до достигането на тавана, посочен в чл. 3, пар. 2, а именно 200 000 евро, определен за период от три бюджетни години. Когато с отпускането на нова помощ de minimis може да бъде надвишен съответният таван, определен в параграф 2 на чл. 3 от Регламента, никоя част от тази нова помощ не може да попада в приложното поле на настоящия регламент. При изпълнението на Проекта, следва да се има предвид, че при режим „минимална помощ“ всички използвани стойности са в брутно изражение – преди приспадането на данъци и други такси. Съгласно чл. 3, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, помощта de minimis се смята за отпусната в момента, когато законовото право да получи помощта е предоставено на предприятието, съгласно приложимия национален правен режим, независимо от датата на плащане на помощта de minimis на предприятието. В случая това е моментът на сключване на договора за предоставяне на отоплителните устройства между община Шумен и крайният получател.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ОКОЛНА СРЕДА

За да се изчисли дали не е надхвърлен прагът от 200 000 евро за съответното предприятие, се формира сбор от (1) максималния размер на средствата от ПОС 2021-2027 г., предоставени на крайния получател и (2) всички други получени от него минимални помощи на територията на Република България за последните три бюджетни години и от предприятията, с които то образува „едно и също предприятие“ по смисъла на чл. 2, пар. 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013.

В случай на преобразуване на предприятието (вливане, сливане и/или разделяне), размерът на средствата, които могат да бъдат предоставени под формата на минимална помощ на предприятието (собственика на обекта, извършващ стопанска дейност), се определя и при спазване на чл. 3, параграф 8 и 9 от Регламент (ЕС) № 1407/2013. Съгласно чл. 3, параграф 8 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, в случай на сливания или придобивания, всички предходни помощи de minimis, предоставяни на някое от сливащите се предприятия, се вземат под внимание при определяне на това дали дадена нова помощ de minimis, отпусната на новото предприятие или на придобиващото предприятие, не води до превишаване на съответния таван. Помощта de minimis, предоставена законно преди сливането или придобиването, остава правомерна. Съгласно чл. 3, параграф 9 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, ако дадено предприятие се разделя на две или повече отделни предприятия, помощта de minimis, отпусната преди разделянето, се предоставя на предприятието, което се е възползвало от нея, като по принцип това е предприятието, поемащо дейностите, за които е била използвана помощта de minimis. Ако такова предоставяне не е възможно, помощта de minimis се разпределя пропорционално на базата на счетоводната стойност на собствения капитал на новите предприятия към действителната дата на разделянето.

В случай, че предприятието (собственикът на обекта, извършващ стопанска дейност) и/или субектите, с които то образува „едно и също предприятие“ по смисъла на чл. 2, пар. 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013, са получавали друга минимална помощ, минимална помощ от ПОС 2021-2027 г. може да бъде предоставена само за остатъка от сумата, до достигането на тавана, посочен в чл. 3, пар. 2, а именно 200 000 евро, определен за период от три бюджетни години. Този таван се прилага независимо от формата на помощта „de minimis“ или от преследваната цел и без значение дали предоставената помощ се финансира изцяло или частично със средства, произхождащи от Съюза.

Община Шумен ще трябва да изисква от предприятията (собственици на обекта, извършващи стопанска дейност) да представят декларации, съдържаща информация относно получаването на други минимални помощи, спрямо които се прилага Регламент (ЕС) № 1407/2013 или други регламенти за минимални помощи, през двете предшестващи бюджетни години и през текущата бюджетна година, както и относно получаването на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

други държавни помощи (декларация за минимални и държавни помощи). Образец на декларация за минимални и държавни помощи е налична на интернет страницата на Министерство на финансите, в частта ѝ относно държавните помощи (<http://stateaid.minfin.bg>) и е препоръчително да бъде ползвана за целите на проекта, като декларацията е приложена и към настоящия доклад. В декларацията следва да бъде включена и информация относно всички предприятия, с които предприятието (собственик на обекта, извършващ стопанска дейност) поддържа взаимоотношения по смисъла на чл. 2, пар. 2 и чл. 3, пар. 8 и 9 от Регламент (ЕС) № 1407/2013. Общината, при необходимост, осъществява контакт с други посочени в декларацията за минимални и държавни помощи администратори на помощ, с цел да събере необходимата информация, която да ѝ гарантира спазване на изискванията на чл.5 параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, а именно че с предоставянето на новата минимална помощ по процедурата няма да се надвиши най-високият приложим интензитет на помощта или размер на помощта, определен в конкретните обстоятелства за всеки отделен случай с регламент за групово освобождаване или с решение на ЕК.

Съгласно чл. 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, минималната помощ в размер до 200 000 евро може да се кумулира с минимална помощ по Регламент (ЕС) № 360/2012 на Комисията от 25 април 2012 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (de minimis) за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес, до установения в него таван (500 000 евро). Минималната помощ може да се кумулира с минимална помощ, предоставяна съгласно други регламенти за помощ de minimis (като минимални помощи в сектора на рибарството и аквакултурите и в селскостопанския сектор), до тавана от 200 000 евро, определен в Регламент (ЕС) № 1407/2013.

С цел осъществяване на контрол, общината-администратор на държавни помощи може да използва комбиниран подход за проверка на верността на декларираните от собствениците данни:

- посредством проверка в публичния модул на Информационна система „Регистър на минималните помощи“ (<http://minimis.minfin.bg/Default.aspx>);
- справка в Търговския регистър (за посочените в декларацията търговски дружества) по отношение на всички условия на чл. 2, пар. 2 и чл. 3, пар. 8 и 9 от Регламент 1407/2013;
- справка в други регистри (например регистрите, водени съгласно чл. 54а, ал. 1 от Закона за общинската собственост и чл. 35 от Правилник за реда за упражняване правата на държавата в търговските дружества с държавно участие в капитала).

Следва да се има предвид, че извън приложното поле на Регламент (ЕС) № 1407/2013 попадат и помощи, предоставяни на предприятия, извършващи дейности в областта на

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

рибарството и аквакултурите, в сектора на първично производство на селскостопански продукти, както и в други сектори, посочени в чл. 1, параграф 1 на регламента. Когато собственик на самостоятелен обект упражнява дейност в секторите, описани в чл. 1, параграф 1 букви „а“, „б“ или „в“ от Регламент (ЕС) № 1407/2013, както и в един или повече от секторите или дейностите, обхванати от този регламент, регламентът се прилага спрямо помощта, предоставяна за съответните един или повече сектори или дейности, при условие, че бъде гарантирано по подходящ начин и посредством подходящи средства, като например разделение на дейностите или разграничаване на разходите, че дейностите в изключените сектори не се ползват от помощ de minimis, предоставена съгласно Регламент (ЕС) № 1407/2013. При невъзможност това условие, уредено в чл. 1, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, да бъде спазено, собствениците на самостоятелни обекти, които извършват стопанска дейност, не могат да бъдат подпомогнати от ПОС 2021-2027 г. Собствениците трябва да декларират в декларацията за минимални и държавни помощи посочените обстоятелства. Община Шумен може да изисква по своя преценка допълнителни документи (например извадка от счетоводната система, използван метод за счетоводната отчетност или др.), които биха им послужили да преценят дали по отношение на собственика, са спазени изискванията по чл. 1, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013.

Минималната помощ се предоставя с акт за предоставяне, издаван по реда на Закона за държавните помощи. В изпълнение на Регламент (ЕС) № 1407/2013 и разпоредбите на Закона за държавните помощи, администраторите на помощи, са длъжни да информират всеки собственик на самостоятелен обект, който получава минимална помощ, за вида, размера на помощта (изразен като брутен еквивалент на помощта) и за нейния минимален характер, с посочване на наименованието на Регламент (ЕС) № 1407/2013 и данните за публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, както и за произтичащите от получаването на помощта задължения, за получателя на помощ. Информацията трябва да бъде включена в акта за предоставяне на помощта или да бъде предоставена на получателя на помощта в 14-дневен срок от издаването на акта. При спазване на чл. 36, ал. 1 от Закона за държавните помощи, администраторите на помощ, са длъжни във всеки акт за предоставяне на минимална помощ, да определят правилата за прилагане на условията за нейното предоставяне и за контрол, както и механизъм за установяване на неправомерно получена минимална помощ. Правилата за прилагане на условията за предоставяне и за контрол на помощта съдържат, и информация за начина за проверка на наличието и изпълнението на приложимите критерии от актовете, оправдаващи съвместимостта, както и на информационните източници, въз основа на които се прави проверката. Механизмът и правилата за установяване на неправомерно получена минимална помощ, следва да съдържат най-малко правила за установяване на основанието за неправомерност, идентификация на получателя на помощта, паричния

еквивалент на неправомерно отпусната помощ, сума, подлежаща на възстановяване, включително дължимите лихви и датата на предоставяне.

Като администратор на минимална помощ, община Шумен следва да информира министъра на финансите в срок до 3 работни дни, от предоставяне на всяка помощ, попадаща в обхвата на Регламент (ЕС) 1407/2013, като въвежда електронни записи за отпуснатите от него минимални помощи, в Информационна система „Регистър на минималните помощи“. Администраторите на помощ са отговорни и за пълнотата, верността и актуалността на предоставената информация, относно отпуснатите минимални помощи.

При поискване от страна на Европейската комисия, държавата-членка я информира за предоставянето на минимални помощи. За изпълнение на това задължение, в срок до 15 работни дни от получаването на искането или в друг срок, ако такъв бъде изрично определен, администраторите на помощ предоставят на министъра на финансите цялата информация, която е необходима, за да се прецени дали са спазени условията за предоставяне на помощта, включително на ниво отделен проект и отделен получател.

Съгласно чл. 6, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 1407/2013 и чл. 19, ал. 3 от Закона за държавните помощи, всички документи, които са необходими, за да се установи спазването на всички условия, определени в този регламент, следва да се съхраняват от общината-бенефициент за срок не по-кратък от 10 години от датата, на което е предоставена последната индивидуална помощ по схемата за минимална помощ. При искане за достъп до информация за предоставените минимални помощи, съответният администратор я предоставя на лица, определени от министъра на финансите или от Европейската комисия, във вида и в срока, указани в искането.

Предоставянето на минимална помощ, която не отговаря на всички изисквания на приложимия режим по минимални помощи, представлява неправомерно получена сума или неправомерно усвоени средства, което от своя страна е основание за нейното възстановяване.

7.2. Механизъм за предоставяне на държавни помощи (de minimis) по проекта

При предоставянето на минимална помощ законодателството вменява на администратора на държавни помощи да извърши определени действия, с които да се гарантира в максимална степен спазването на приложимите правила по предоставянето на държавни помощи. Част от тези действия са изрично посочени в Закона за държавните помощи, докато за други е дадена само най-обща рамка, като администраторът трябва сам да прецени как да процедира и организира дейността си в конкретния случай. При изготвяне на механизмът за предоставяне на държавни помощи трябва да се вземат предвид всички обстоятелства свързани с предоставянето им, в т.ч. кои са потенциални

получатели, видът, размерът на помощта, която ще се предоставя на получателите, оценка на риска с оглед възможните схеми за злоупотреба и т.н. В конкретния случай по Проекта могат да кандидатстват юридически лица, които искат да подменят отоплителните си устройства на дърва и въглища в притежаваните от тях обекти в жилищни сгради. С оглед на това обстоятелство може да се направи презумпцията, че потенциалните кандидати – юридически лица ще са с малък размер на капитала, както и че няма да са част от икономическо образувание (група), с което да са „едно и също предприятие” по смисъла на законодателството, уреждащо държавните помощи. За целите на настоящото изложение задълженията на община Шумен, свързани с администрирането на държавни помощи се разделят на организационни и документални.

Организационни задължения

За изпълнението на Проекта, общината трябва да създаде необходимата вътрешна организация, като ясно регламентира задълженията на своите служители както по звена, така и по дейности. В тази връзка е целесъобразно да бъде издадена изрична заповед, която да има следното минимално съдържание:

- ✓ Да бъде определен служител, който ще подава информация за предоставената минимална помощ към Министерство на финансите и това задължение да бъде конкретизирано:

В срок до три работни дни от предоставянето на минимална помощ, администраторът на помощ информира министъра на финансите. Това става електронно на следната интернет страница: <https://minimis.minfin.bg/Default.aspx>

В случая, моментът на предоставянето на помощта съвпада с момента на сключване на договора между общината и крайния получател на отоплителното оборудване, с оглед на което, тридневният срок започва да тече от този момент. Въвеждането на данни става след направена регистрация от администратора на държавни помощи в електронната платформа, поддържана от Министерство на финансите.

В случай, че общината вече има направена регистрация е необходимо да бъде определен служител, който ще е отговорен за въвеждане на данните, а в случай че не е направена първоначална регистрация ще е необходимо първо да бъде направена такава, като и в двата случая това следва да се извърши съгласно условията за ползване на електронната платформа. На интернет страницата на електронната платформа, посочена по-горе на ниво „Указания“ е представено Ръководство на потребителя на Информационна система „Регистър на минималните помощи, в което подробно са описани стъпките за регистрация на нов потребител и за работа с информационната система: <https://minimis.minfin.bg/Files.aspx>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

- ✓ Да бъде определен служител, който ще извършва и документира необходимите справки, от които да е видно, че помощта се предоставя в съответствие с действащото законодателство и да бъдат конкретизирани действията, които ще извършва определеният служител, по-конкретно:

С оглед потенциалните получатели на помощта – юридически лица и максималният размер на помощта, за краен бенефициент по Проекта, като част от механизма за установяване на неправомерно получена минимална помощ, следва да се извършат следните справки:

- Справка, от която да е видно, че няма да бъде превишен тавана на подпомагане. Справката следва да се извърши в публичния модул на Информационна система „Регистър на минималните помощи“ (<http://minimis.minfin.bg/Default.aspx>). При режим „минимална помощ“, общият размер на всички помощи за съответното юридическо лице и за всички субекти, с които той образува едно и също предприятие, включително максималният размер на предоставените му средства от ПОС 2021-2027 г., не може да надвишава 200 000 евро за период от три бюджетни години.
- Справка в търговския регистър, от която да е видно, че предметът на дейност на юридическото лице не е изключен от обхвата на помощите de minimis и по-конкретно, че предметът му на дейност не е в сектора на рибарството и аквакултурите, в сектора на първично производство на селскостопански продукти.
- Справка в търговския регистър, от която да е видно, че юридическото лице не е в процедура по несъстоятелност, а оттам и предприятие в затруднено положение по смисъла на законодателството в областта на държавните помощи.

Гореописаните справки следва да се извършат два пъти – преди сключване на договора за предоставяне на отоплителното оборудване между общината и юридическото лице, както и преди фактическото предоставяне на новото отоплително оборудване. В случай, че се констатира несъответствия при първата проверка, договор не следва да се сключва. В случай, че се констатира несъответствия при втората проверка, сключеният договор следва да бъде прекратен, съответно отоплителните устройства да не бъдат подменени.

- ✓ В изпълнение на Закона за държавните помощи, администраторът на помощта е длъжен да поддържа и съхранява информацията за извършените от него действия, свързани с предоставените минимални помощи за срок от поне 10 години, като отговаря за нейната достоверност.

Редът за съхранение на тази информация следва да се уреди в заповедта, в т.ч. срокът на съхранение, начинът и мястото на съхранение, отговорното звено. В случай, че общината има общи вътрешни правила за архивиране е възможно в заповедта да се реферира към

тези правила, като изрично в заповедта се укаже минималния срок за съхранение – 10 години от предоставянето на минималната помощ.

Документални задължения

При подаване на формулярите за кандидатстване по Проекта юридическите лица трябва да представят декларация, съдържаща информация относно получаването на други минимални помощи, спрямо които се прилага Регламент (ЕС) № 1407/2013 или други регламенти за минимални помощи, през двете предшестващи бюджетни години и през текущата бюджетна година, както и относно получаването на други държавни помощи (декларация за минимални и държавни помощи). Образецът на декларация за минимални и държавни помощи заедно с указанията за попълването ѝ е налична на интернет страницата на Министерство на финансите (<http://stateaid.minfin.bg/bg/page/7>), като е приложена и към настоящия доклад. При предоставянето на държавна помощ de minimis общината трябва да информира всички юридически лица, които я получават за вида, размера на помощта (изразен като брутен еквивалент на помощта) и за нейния минимален характер, с посочване на наименованието на Регламент (ЕС) № 1407/2013 и данните за публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, както и за произтичащите от получаването на помощта задължения за получателя на минимална помощ. Информацията трябва да бъде включена в акта за предоставяне на помощта (договорът) или да бъде предоставена на получателя на помощта в 14-дневен срок от издаването на акта. В конкретния случай е целесъобразно тази информация и задълженията на получателя да бъдат включени в съдържанието на договора като приложение към него, уреждащо взаимоотношенията между страните по отношение на прилагането на правилата за държавните помощи. Размерът на помощта ще се равнява на цената на новото отоплително устройство в едно с цената на съпътстващите дейности (доставка, монтаж и сервизна поддръжка), които ще бъдат известни след избора на доставчик по реда на ЗОП. В случай, че към момента на сключване на договора, цената на устройствата не е известна, в договора следва да се посочи максималната прогнозна стойност, която общината е предвидила за доставката и съпътстващите с доставката услуги, за конкретното отоплително устройство. При тази хипотеза конкретната цена на отоплителното устройство и съпътстващите дейности (размерът на помощта), трябва да се посочи впоследствие, в двустранния приемо-предавателен протокол, който ще се подписва между представители на общината и юридическите лица при фактическото предаване на отоплителните устройства.

7.3. План за действие на община Шумен за изпълнение на изискванията на във връзка с предоставяне на държавна помощ

В проекта на административен договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по проекта, приложен към насоките за кандидатстване, са посочени следните изисквания във връзка с предоставянето на държавна помощ по проекта:

- ✓ В случаите, в които подмяната на отоплително устройство представлява минимална помощ по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis (обнародван в ОВ, L 352 от 24.12.2013 г.), наричан по-долу Регламент (ЕС) № 1407/2013, собствеността върху заменяното отоплително устройство не може да бъде прехвърляна на трето лице и след изтичането на посочения 3-годишен период;
- ✓ Бенефициентът подпомага собствениците на самостоятелни обекти в жилищни сгради, които извършват стопанска дейност, под формата на минимална помощ (de minimis) по Регламент (ЕС) № 1407/2013. Минималната помощ не следва да надвишава левовата равностойност на 200 000 евро за период от 3 (три) последователни бюджетни години. Минималната помощ, предоставяна на части, подлежи на сконтиране съгласно Регламент (ЕС) № 1407/2013. Допустимите разходи се сконтират до тяхната стойност към момента на предоставяне на помощта.
- ✓ Бенефициентът няма право да допуска кумулиране на предоставена от него минимална помощ с минимална помощ по Регламент (ЕС) № 360/2012 на Комисията от 25 април 2012 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (de minimis) за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес, когато това би довело до надхвърляне на установения в него таван. Минималната помощ може да се кумулира с минимална помощ, предоставяна съгласно други регламенти за помощ de minimis (като минимални помощи в сектора на рибарството и аквакултурите и в селскостопанския сектор) до тавана от 200 000 евро, определен в Регламент (ЕС) № 1407/2013.
- ✓ Бенефициентът е длъжен да предоставя минимални помощи с актове за предоставяне, издавани по реда на Закона за държавните помощи. В изпълнение на Регламент (ЕС) № 1407/2013 и разпоредбите на Закона за държавните помощи, Бенефициентът, в качеството му на администратор на помощ, е длъжен да информира всеки собственик на самостоятелен обект в жилищна сграда, който получава минимална помощ, за вида, размера на помощта (изразен като брутен

еквивалент на помощта) и за нейния минимален характер, с посочване на наименованието на Регламент (ЕС) № 1407/2013 и данните за публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, както и за произтичащите от получаването на помощта задължения за получателя на помощ. Информацията се включва в съответния акт за предоставяне на помощта или се предоставя на получателя на помощта в 14-дневен срок от издаването на акта.

- ✓ При спазване на чл. 36, ал. 1 от Закона за държавните помощи, Бенефициентът, в качеството му на администратор на помощ, е длъжен във всеки акт за предоставяне на минимална помощ да определи правилата за прилагане на условията за нейното предоставяне и за контрол, както и механизъм за установяване на неправомерно получена минимална помощ. Правилата за прилагане на условията за предоставяне и за контрол на помощта съдържат и информация за начина за проверка на наличието и изпълнението на приложимите критерии от актовете, оправдаващи съвместимостта, както и на информационните източници, въз основа на които се прави проверката. Механизмът и правилата за установяване на неправомерно получена минимална помощ следва да съдържат най-малко правила за установяване на основанието за неправомерност, идентификация на получателя на помощта, паричния еквивалент на неправомерно отпусната помощ, сума, подлежаща на възстановяване, включително дължимите лихви и датата на предоставяне.
- ✓ Бенефициентът, в качеството му на администратор на помощ, е длъжен да информира министъра на финансите в срок до 3 (три) работни дни от предоставяне на всяка помощ, попадаща в обхвата на Регламент (ЕС) № 1407/2013, по реда на Закона за държавните помощи и правилника за прилагането му.
- ✓ Бенефициентът, в качеството му на администратор на помощ, е длъжен да предоставя на министъра на финансите и на Европейската комисия, при поискване, в определения за това срок, цялата информация, която е необходима, за да се прецени дали са спазени условията за предоставяне на помощта.
- ✓ Бенефициентът е длъжен да съхранява всички документи, които са необходими, за да се установи спазването на всички условия, определени в от Регламент (ЕС) № 1407/2013, за период от 10 (десет) години от датата на предоставяне на всяка минимална помощ. В този случай Бенефициентът трябва да си запази правото да извършва проверки на място в съответния обект за този период и да изисква от собствениците информация, която подлежи на представяне на министъра на финансите и на Европейската комисия при поискване, в този период.

Община Шумен като администратор на държавна помощ по проекта ще трябва да извърши определени действия, описани в предходните точки, с които да се гарантира в максимална степен спазването на приложимите правила по предоставянето на държавни помощи, конкретизирани в изискванията на АДБФП. Част от тези действия са изрично посочени в Закона за държавните помощи, докато за други е дадена само най-обща рамка, като общината трябва сама да определи как ще процедира и организира дейността си в конкретния случай.

Съгласно чл. 36, ал.1 от Закона за държавните помощи, общината като администратор на държавна помощ е длъжна да определи правилата за прилагане на условията за нейното предоставяне и за контрол, както и механизъм за установяване на неправомерно получена минимална помощ, които се включват и описват в акта за предоставяне на минимална помощ на крайния получател. На основание чл. 36, ал. 2, общината може, ако реши, да предостави изготвените правила и механизъм предварително на министъра на финансите за изразяване на становище и/или за даване на указания.

Необходимо е община Шумен да създаде вътрешна организация за администриране на предоставяните минимални помощи на крайни получатели юридически лица (получатели на помощ). Също така, трябва да бъдат определени служители, които ще прилагат механизма за администриране на минималните помощи по проекта, и да се регламентират ясно техните задължения. Това може да стане със заповед на кмета на общината, която ясно регламентира задълженията на служители както по звена, така и по дейности. Задълженията могат да бъдат възложени на служители от Екипа за управление на проекта или на други служители в общинската администрация, съобразно наличната до момента практика по администриране на държавни помощи. Задълженията трябва да бъдат конкретизирани както по отношение на действията, така и по отношение на сроковете. Екипът ни предлага община Шумен да приложи следния План за действие, за да отговори на изискванията за предоставяне, контрол за изпълнението и отчитане на предоставената помощ „de minimis“:

✓ **Определяне на допустимите кандидати юридически лица**

С цел да не допусне кумулиране на предоставената минимална помощ с минимална помощ по Регламент (ЕС) № 360/2012, както и да се избегнат проблеми предвид изключителната сложност на администриране на процеса на разграничаване на помощта, предоставяна по посочения регламент и предоставяна съгласно други регламенти за помощ de minimis, в публикуваната покана за кандидатстване към юридически лица да бъдат посочени като недопустими юридически лица, чиито дейности са в сектора на рибарството и аквакултурите, обхванати от Регламент (ЕО) №

104/2000 на Съвета; в сектора на първично производство на селскостопански продукти; в сектора на преработка и продажба на селскостопански продукти (в следните случаи: когато размерът на помощта е определен въз основа на цената или количествата на този вид продукти, които се изкупуват от първичните производители или се предлагат на пазара от съответните предприятия; или когато помощта е обвързана със задължението да бъде прехвърлена частично или изцяло на първичните производители); свързана с износ към трети държави или държави-членки, по-специално помощи, които са пряко свързани с изнесените количества, с изграждането и функционирането на дистрибуторска мрежа или с други текущи разходи във връзка с износа.

✓ **Извършване на проверка на декларираните обстоятелства в Декларация по образец**

При подаване на формуляр за кандидатстване по проекта всяко кандидатстващо юридическо лице представя декларация, съдържаща информация относно получаването на други минимални помощи, спрямо които се прилага Регламент (ЕС) № 1407/2013 или други регламенти за минимални помощ, през двете предшестващи бюджетни години и през текущата бюджетна година, както и относно получаването на други държавни помощи (декларация за минимални и държавни помощи).

Декларацията заедно с указанията за попълването се прилага към документите за кандидатстване. Образецът на декларация за минимални и държавни помощи заедно с указанията за попълването ѝ са налични и на интернет страницата на Министерство на финансите (<http://stateaid.minfin.bg/bg/page/7>), както и са приложени към настоящия доклад.

След подаване на документите и най-късно преди сключване на договор с краен получател юридическо лице се извършва:

- Проверка на данните в подадената при кандидатстване декларация за минимални и държавни помощи. За целта определено длъжностно лице от общината извърша проверки, които документира със справки за следното:
 - ❖ Справка в търговския регистър, от която да е видно, че предметът на дейност на юридическото лице не е изключен от обхвата на помощите de minimis и по-конкретно, че предметът му на дейност не е в някой от секторите, посочените в Поканата за кандидатстване като изключени от помощта.
 - ❖ Справка в търговския регистър, от която да е видно, че юридическото лице не е в процедура по несъстоятелност и че не е предприятие в затруднено положение по смисъла на законодателството в областта на държавните помощи.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

ОКОЛНА СРЕДА

- ❖ Справка, от която да е видно, че няма да бъде превишен тавана на подпомагане. Справката се извършва в публичния модул („Справка за получени минимални помощи” на Информационна система „Регистър на минималните помощи“ (<http://deminimis.minfin.bg/Default.aspx>) и е безплатна. За извършване на справката не се изисква регистрация в системата. При режим „минимална помощ“, общият размер на всички помощи за съответното юридическо лице и за всички субекти, с които той образува едно и също предприятие, включително максималният размер на предоставените му средства от програмата, не може да надвишава 200 000 евро за период от три бюджетни години. Периодът, който се проверява, във връзка с натрупването на минимални помощи, е три бюджетни години предходните две и текущата. Всички използвани стойности са в брутно изражение, т.е. преди облагане с данъци или други такси.

В случай, че при проверката се установи, че лицето не отговаря на определените изисквания за получаване на минимална помощ, лицето се уведомява, че помощта е неправомерна и с лицето не се сключва договор по проекта.

- ✓ **Подготовка и сключване на договор с краен получател юридическо лице (получател на помощ)**

Както е посочено по-горе, целесъобразно е информацията за спазване на чл. 36, ал. 1 от Закона за държавните помощи да бъде включена в договора между общината и съответния краен получател, като приложение неразделна част от договора (акт за предоставяне).

Договорът за финансиране в условията на минимална помощ задължително съдържа клауза, съгласно която общината има право да извършва проверки при крайния получател за срок от 10 години.

В примерния проект на договор, публикуван заедно с поканата за кандидатстване, е включена такава клауза. Договорът (приложението за минимална помощ) съдържа и:

- ❖ Посочване на община Шумен като администратор на помощ;
- ❖ Информация за вида, размера, основанието за предоставяне и съвместимостта на помощта с изрично посочване на акта на Европейския съюз – Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013, неговото наименование и публикуване в „Официален вестник“ на Европейския съюз.

Размерът на помощта ще се равнява на цената на новото отоплително устройство в едно с цената на съпътстващите дейности (доставка, монтаж и сервизна поддръжка), които ще бъдат известни след избора на доставчик по реда на ЗОП. В случай, че към момента

на сключване на договора цената на устройствата не е известна, в договора следва да се посочи максималната прогнозна стойност, която общината е предвидила за доставката и съпътстващите с доставката услуги за конкретното отоплително устройство. При тази хипотеза конкретната цена на отоплителното устройство и съпътстващите дейности (размерът на помощта) трябва да се посочи впоследствие в двустранния приемопредавателен протокол, който ще се подписва между общината (определено от общината лице за доставка и монтаж) и юридическото лица при физическото предаване на отоплителните устройства.

- ❖ Информация за правото на администратора на помощта на контрол и информация за начина за проверка на наличието и изпълнението на приложимите критерии от актовете, оправдаващи съвместимостта, информационните източници, въз основа на които се прави проверката.
- ❖ Произтичащите от получаването на помощта задължения за получателя на помощта.
- ❖ Правила за установяване на основанията за неправомерност, идентификация на получателя на помощта, паричния еквивалент на неправомерно отпусната помощ, сума, подлежаща на възстановяване, включително дължимите лихви и датата на предоставяне.

След извършване на проверките и подготовка на договорите, общината отправя покана към допуснатите за участие в проекта крайни получатели юридически лица и сключва договор с всяко такова лице. Преди фактическото предоставяне на новото отоплително устройство на краен получател на минимална помощ отново се извършват описаните по-горе справки по същество с цел установяване дали е настъпила промяна във вече декларираните обстоятелства. В случай, че при проверката преди фактическото предоставяне на отоплително устройство се установят несъответствия или недопустимост по условията за предоставяне на минимална помощ, сключеният договор се прекратява, съответно отоплителните устройства не се предоставят.

✓ **Подаване на информация за предоставената минимална помощ към Министерство на финансите**

Информацията се подава в срок от три работни дни след предоставяне на акт за предоставяне чрез електронна платформа на интернет адрес: <https://minimis.minfin.bg/>. Определеното длъжностно лице въвежда електронни записи за отпуснатите от община Шумен минимални помощи на горепосочения интернет адрес в срок до три работни дни от датата на сключване на всеки индивидуален договор (акт за предоставяне) с краен получател юридическо лице.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД
ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

✓ **Водене и съхранение на документация за предоставените държавни помощи**

Определено длъжностно лице извършва и документира всички декларации, договори, справки и др., от които да е видно, че помощта се предоставя в съответствие с действащото законодателство. В изпълнение на Закона за държавните помощи, администраторът на помощта е длъжен да поддържа и съхранява информацията за извършените от него действия, свързани с предоставените минимални помощи за срок от поне 10 години, като отговаря за нейната достоверност. Редът за съхранение на тази информация следва да се уреди в заповедта, в т.ч. срокът на съхранение, начинът и мястото на съхранение, отговорното звено. В случай, че общината има общи вътрешни правила за архивиране е възможно в заповедта да се реферира към тези правила, като изрично в заповедта се укаже минималния срок за съхранение – 10 години от предоставянето на минималната помощ.